

တၢ်ကူၣ်တရဲဒိၣ်စိပၢတၢ်

ကၢ်ပယီၤသုးသူတၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ် တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျ့ လၢအကျိၤကျဲအိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး
ဒီး တၢ်မၤပယွဲၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ဂ့ၢ်ဝီလၢအပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖၣ်
ဖဲကၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤပူၤ

လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါ

လါအီကူး ၂၇ သီ, ၂၀၂၆ နံၣ်/ KHRG လံာ်ကတြၢ်နီၣ်ဂံၢ်- 26-2-BP1

KHRG

ကညီဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရၢ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်လၢကၢ်ပယီၤခိၣ်ဒုသပိပူၤ

၁. တၢ်ကတိၤလၢညါ

တၢ်ကတိၤခါတၢ်သဘံသဘုၣ်အဆၢကတိၤ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် မၤပယုၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် ထီၣ်ခါလီၢ်ကတိၤသဝီဖိလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံးထံးဟီၣ်ကတိၤအပူၤ ဆူညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢ ကညီကီၢ်စဲၣ်ဟီၣ်ကတိၤပူၤလီၢ်သဝီဖိတဖၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်ဝဲအကျါတခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤလၢ တၢ်လီၢ်သကုၤဆးဒးဃုာ်ဒီးတၢ်ဖိၣ်ပုၤကူပုၤကညီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ် သဝီဖိအတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤ မ့တမ့ၢ် ဖိၣ်တၢ်ဒုသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤပယုၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်အံၤဝဲအလီၢ်ခံ KHRG တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါပာ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲလၢ ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် မၤပယုၣ်အါထီၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် အါအါသီသီတလီၢ်လီၢ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤသံသဝီဖိ, တၢ်မၤပယုၣ် နီၢ်ခိၣ်ကွၢ်ဂီၤ, တၢ်မၤဆါပယုၣ်, တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစး, တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး, တၢ်မၤလီၤမၤဆူၣ်ပုၤကူပုၤကညီ, မၤဆူၣ်သဝီဖိကဲပုၤကညီ သဃးကတိၤ, ဝံပီတၢ်, လဲၤနဲၣ်ကျဲ, ဒီး မၤဆူၣ်ကဲသးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမူမူနီၢ်နီၢ် ဒီး သူစူးကါဝဲ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်သဝီဖိတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤဝဲအံၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဒုးတၢ်ကူၣ်သရဲၣ်ကျဲတဘိအသး ပညိၣ်ထီၣ်ဒုး သဝီဖိဒ်သးကစံၣ်ညီၣ် ဒီး မၤပျံၤမၤဖုးလီၢ်ကတိၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢကန့ၢ်ဒိၣ်စိဒီး ပၤဘၣ်ကလုာ်ဒုၣ်ဟီၣ်ကတိၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပယုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤကဲထီၣ်သးတလီၢ်လီၢ်မ့ၢ်လၢ ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ပာ်မၤအသးဒီး ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်တြီၤ လီၢ်ကတိၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အမ့ၢ်ပုၤလၢအမၤသကးတၢ်ဒီး လီၢ်ကတိၤပုၤပာ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. ညီၣ်န့ၢ် ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ပညိၣ်ထီၣ်ခါပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အါဒီး လီၢ်ကတိၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အလံာ်လံာ်တၢ်ဂီၤတၢ်ဖိၣ်လၢ ပယီၤသး ပာ်ပနီၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်ဘၣ်အဃိ မ့တမ့ၢ် အဝဲသ့ၣ်ဖး မ့တမ့ၢ် တဲပယီၤကျိၣ်တဘၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပယုၣ်လၢအအိၣ် ဒီးတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤပာ်ဝဲဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မၤဘၣ်ဒိလီၢ်ကတိၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အနီၢ်ခိၣ် ဒီး နီၢ်သးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢ အတသံဒီး အိၣ်မူဒီးသ့ၣ်တဖၣ် တူၢ်ဘၣ်နီၢ်ခိၣ် ဒီး နီၢ်သးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ထီၣ်ရဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အသး အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိဒ်အမ့ၢ် မိၢ်ပိာ်မုၢ် ဒီး ဖိသုၣ်ဆံးသ့ၣ်တဖၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢ အပိာ်ထွဲထီၣ်အံၤသ့ၣ် တဖၣ် မ့ၢ်လၢအဟံၣ်ခိၣ်လၢ အလုၢ်အိၣ်လုၢ်အိၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်လၢဘၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအါမၤသီသ့ၣ်တဖၣ် အံၤ မၤစုၤလီၤသဝီဖိတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ, တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမူ, တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, ဆူၣ်ချ့တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲ ဒီး တၢ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လီၤသဘူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢအပူၤကွၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် KHRG မၤနီၣ်မၤဃါစ့ၢ်ကီး သးဖိၣ်

စုကဝဲအဂၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဒိသဒါကမုၢ်သး (PDF), ကညီဒိကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသးမုၢ်ဒိၣ် (KNLA), သးခိးကီၢ်ဆၢ မ့တမ့ၢ် ကညီဒိကလုာ်သးမုၢ်ဒိၣ် (BGF/KNA) ဒီး ဒိၣ်မိၣ်ကရူၢ်စံၣ်ကညီတၢ်ဘၣ်ဘျးသးမုၢ် ဒိၣ် (DKBA) တဖၣ် မၤကမၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤ ဃုာ်ဒီးတၢ်ဖိၣ်န့ၢ်ဆူၣ်ပုၤကူပုၤကညီသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်မၤပယုၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အအိၣ်ဖျါလၢအဖိခိၣ်အသး သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ် လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ် လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်မၤပယုၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ် ပုၤမၤကမၣ်တၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢ အမၤပယုၣ်တၢ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်ဟီၣ်ကတိၤပူၤ အဃိန့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤ ဃီထံပာ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃး ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ် လီၢ်ကတိၤသဝီဖိအတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤ ဂ့ၢ်ဝီလၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံးထံးဟီၣ်ကတိၤပူၤ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်မၤပယုၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်လၢအပိာ် ထွဲထီၣ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ (၁၈) လၢအတီၢ်ပူၤ စးထီၣ်လၢလၢအီးကထိဘၣ် ၂၀၂၄ နံၣ် တုၤလၢ လၢမးရူး ၂၀၂၆ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါတဘျးအံၤအဂီၢ် KHRG ကွၢ်ကွၢ်ကဒါ လံာ်တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါ လၢတၢ်ရၢလီၤအီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် တရၢလီၤဘၣ်အံၤဒီးသ့ၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် အိၣ်ဝဲ (၁၃၂) ဘျး ဒီး တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ သးဖိၣ်စုကဝဲတြီၤတၢ်ဃာ် သဝီဖိအနီၣ်ဂံၢ်အစုၤကတၢ် (၅၂၀) ဂၤအတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤ ဃုာ်ဒီး ပိာ်မုၢ်, ပိာ်ခွါ, ဖိသုၣ် ဒီး ပုၤဖၢၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးနီၢ် နီၢ်တခီ ကအိၣ်အါန့ၢ်ဒီးတၢ်ပာ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤသ့မ့ၢ်လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အိၣ်အဃိ KHRG မၤနီၣ်မၤဃါ တၢ်ကဲထီၣ်သးခဲလၢ်လၢ ကညီကီၢ်စဲၣ်ပူၤဒီး မၤလီၤတၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤစုၢ်စုၢ်အဂ့ၢ်ခဲလၢ် တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်မၤ နီၣ်မၤဃါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ သဝီဖိခဲလၢ် အသးနံၣ်အိၣ်ထဲလဲၣ်ဂ့ၢ်ထဲလဲၣ်ဂ့ၢ် မ့တမ့ၢ် မုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်ခွါမ့ၢ်ဂ့ၢ် လီၤဆီဒ် တၢ် ပုၤပိာ်ခွါသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤ ပိာ်ထွဲထီၣ်အံၤဃုာ်ဒီးတၢ်မၤပယုၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ထီၣ်ခါ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဆိကတၢ် လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါတဘျးအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃး ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ် ကလံးထံးဟီၣ်ကတိၤအပူၤ တၢ်စံၣ်စိတဲစိဒီး တၢ်ဂ့ၢ်ဂံၢ်ထံးအဂ့ၢ်ဖုၣ်ကိာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါအံၤ ကပာ်ဖျါထီၣ် ဘၣ်ဃး တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်သဝီဖိအတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘူၤ လၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အံၤဒီး တၢ်မၤပယုၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်လၢ ကညီ ကီၢ်စဲၣ်ဟီၣ်ကတိၤပူၤ အဂ့ၢ်ဖုၣ်ကိာ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဝံလံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်ကဲထီၣ်သး တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢ အပိာ်ထွဲထီၣ်ခဲတဖၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢ အိၣ်ထီၣ်ဃာ်အသးလၢ ပုၤတူၢ်

ဘၣ်တၢ်အနီၣ်ကစၢ်, အဟံၣ်ဖိသိဖိဒီး ပုၤတၢ်တၢ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ် တဖၣ်, ဃုာ်ဒီးသဝီဖိသုၤအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် ခိၣ်ဆၢတၢ်မၤပယွဲ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢၢ် လံာ် တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃး သဲးတၢ်ပဲာ်ထံ နီၤဖးဘၣ်ဃး တၢ်မၤပယွဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် လၢတၢ်မၤနီၣ်မၤ ဃါအီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ လၢ အဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်စံာ်စိတဲစိအဂီၢ်

လၢအပူၤကွံာ်အနီၣ် (၇၀) ဘျီအတၢ်ပူၤ ပယီၤသုးတဖၣ် ဆိၣ် တၢ်မၤနီၣ်လီၤကဝီၤသဝီဖိဒီး မၤပယွဲတၢ်အဝဲသ့ၣ်အခွဲးအယၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဒုးထီၣ်ဒါသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အံၤ ခိၣ်ဖျါတၢ်ရၤလီၤသ့ ‘တဲာ်လွံာ်တဲာ်’ တၢ်ကူၣ်တရံးရဲၣ်ကျဲၤခိၣ် သ့ၣ်တခါအံၤ အိၣ်ဒီးအကျိၤအကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးအယၢ်န့ၣ် လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်အူၤကိၢ်သ့ၣ်ကျဲၤသ့ၣ်အံၤ အတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒီးသိးဒီး ကဒိၣ်တဲာ် ကွံာ်လီၤကဝီၤပုၤဟီၣ်ဆၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ် တၢ်အီၤ ကျိၣ်စုတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, ပုၤဆုၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤခူသ့ၣ် ဒီး တၢ်ထာသုး အကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤ သုးထံၣ်ဝဲ လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢ အမ့ၢ်တၢ်တမံၤ ဃီဒ် သိးသိးဒီး လီၤကဝီၤပုၤဟီၣ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး ပညိၣ်မၤခိၣ်ဆၢဝဲလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒိတၢ်ကူၣ် တရံး ရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် အိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤလီၤတၢ်လီၤ ဆဲးတခါ ကဲထီၣ်သးအါဒုၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢ ခိၣ်ဒုၣ်သဝီဟီၣ်ကဝီၤ တဖၣ်အပူၤ မ့ၢ်လၢ ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပာ်ပနီၣ်ဝဲတၢ် လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢ အမ့ၢ် ‘ဟီၣ်ကဝီၤသ့’ အယၢ် အဝဲသ့ၣ် ပာ်ပုၤလၢ အအိၣ်ဆိးဖဲ တၢ်ဟံၣ် ပနီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အမ့ၢ်ပုၤလၢအပာ်ဃုာ်ပာ်ဂီၢ် မ့ၢ်တမ့ၢ် ပုၤလၢအဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤလီၤကဝီၤ ပုၤဟီၣ်ဆၢတၢ်ကရူၢ် ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အယၢ် ဒုး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒါဝဲလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဘိး ဘၣ်ရၤလီၤဝဲလၢ တၢ်ကူၣ်တရံးရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် ဝဲအံၤ မ့ၢ်တၢ်မၤထီၣ်ဒါသုးဖိၣ်စုကဝဲအဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ် ကမ့ၢ်သ့ၣ် တဖၣ် တူၢ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢအဟဲ ကဲထီၣ်သးခိၣ်ဖျါ တၢ်ကူၣ်တရံးရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်ဝဲအံၤအယၢ်တဖၣ်အကျါ ပာ်ဃုာ်ဝဲဒုၣ်ဒီး တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်လီၤ ကဝီၤသဝီ ဖိတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျီကဲထီၣ်သးလၢ တၢ်လီၤသကုၤဆးဒး န့ၣ်လီၤ.^၁

စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးမိၤစိရဲၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ထံကီၢ် တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝဲအလီၢ်ခံ ကီၢ်ပယီၤသုးဖိၣ်ပုၤအနီၣ်ဂံၢ် ဟဲအါ ထီၣ် ဝဲကွၢ်ကွၢ်ချ့သးန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢအီၤကူး ၁၀ သီ, ၂၀၂၆ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤဒိတဘျီအပူၤ ပယီၤသုးဖိၣ်ဒုးဃာ်ပုၤလၢ ဃီာ်ပူၤ ဒိအဝဲ သ့ၣ်ဃီာ်ကျိၤကျဲၤအိၣ်ပာ်လီၤသးအသိး ပုၤနီၣ် ဂံၢ်ခဲလၢာ်အိၣ် (၂၂,၅၁၀) ဂၤအကျါ ပာ်ဃုာ်ပုၤလၢအအိၣ်ဖဲ

ကညီကီၢ်စံာ်, တ လၢကီၢ်စံာ်, ပကီၢ်ကီၢ်ခိၣ်ဒီး တနီၣ်သရံၣ်ကီၢ် ခိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးနီၤဖးလီၤဟီၣ်ကဝီၤဆၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အ စုၤကတၢၢ် (၃,၉၈၈) ဂၤန့ၣ်လီၤ.^၂ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်တၢ်အိၣ် မူဟူးဂဲၤသဘျီ ကဲထီၣ်သးလၢတၢ်လီၤကိးတီၤဒဲး မ့ၢ်တမ့ၢ် လၢ တၢ်ဆၢကတၢၢ် ကိးဆၢက တီၢ်ဒဲးသ့ၣ်သဝီဖိမ့ၢ်သဂါဘၣ်ဝဲ ကီၢ် ပယီၤသုးလၢကျဲၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်, လၢသဝီပုၤဖဲတၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဝဲအလီၢ်ခံ ဒီး အဒိၣ်အအါ ဖဲတၢ်သမံ သမိးတြၢအလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ် ဂ့ၢ် အဆၢကတၢၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်သမံသမိးတြၢအလီၢ်န့ၣ် ကီၢ်ပ ယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ပညိၣ်ထီၣ်ဒါ လီၤကဝီၤကလုာ်ဒုၣ်ဖိဒီး ပာ်မၤ အသးဟ့ၣ်ထီၣ်တြီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အဝဲသ့ၣ်ဖိၣ်သဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်အံၤ ခိၣ်ဖျါလၢပုၤနီၣ်သိလ့ၣ် လုၢ်ယီၤသ့ၣ်တဖၣ် အလံာ်အုၣ် သးတအိၣ်ဘၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် သဝီဖိတဖၣ်အထံဖိကီၢ်ဖိ လံာ်အုၣ် သးတအိၣ်ဘၣ်အယၢ်န့ၣ်လီၤ. အါဒုၣ်တၢ်တက့ၢ် လီၤကဝီၤသဝီ ဖိအိၣ်လၢ ခိၣ်ဒုၣ်သဝီလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံး ဟီၣ် ကဝီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤမၤလံာ်အုၣ် သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတတုၤ ဘၣ် ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်ဒုၣ်စၢၤယံၤ, တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်ကဲထီၣ်ယံာ် ထၢ, တၢ်မၤပယွဲ, တၢ်ဃုာ်မ့ၢ်ဖျိး, တၢ်သ ဘံၣ်သဘၣ်, ကျိၣ် စုဒီး ကျိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အယၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤသဝီ ဖိလၢ အတဲ မ့ၢ်တမ့ၢ် ကွဲးပယီၤကျိၣ် မ့ၢ်တဘၣ် ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လဲၤခိၣ်ဖျါဘၣ်တၢ်မၤတမ့ၢ်တလၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အါလီၤဆီ မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် မ့ၢ်ကလုာ်ဒုၣ်ဖိပဲာ်လၢခိၣ်ဒုၣ်သဝီ ‘ဟီၣ်ကဝီၤ သ့’ တၢ်လီၤတဖၣ်အယၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၢ်အဆၢကတၢၢ် တၢ်ဂ့ၢ်ကိ လၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခံတခါမ့ၢ်ဝဲ ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ပာ် ဒုၣ်ပာ်ကမၢ်ကညီသးစၢ်ပိာ်ခွါလၢ ဟီၣ်ကဝီၤသ့ပုၤသ့ၣ်တဖၣ် အံၤလၢ အမ့ၢ်လီၤကဝီၤပုၤဟီၣ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ဖိ မ့ၢ်တမ့ၢ် ကဲပုၤ ဆုၢ ဟ့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ လီၤကဝီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသုးတၢ်မၤပယွဲတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တလဲၤအသး ဒ် သဲးအကျိၤကျဲၤအိၣ်ပာ်လီၤသးအသိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသုးဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်သဝီဖိ တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျီကဲ ထီၣ်သးဝဲအလီၢ်ခံ အဝဲသ့ၣ်ပညိၣ်မၤပယွဲသမံသမိးလီၤကဝီၤ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်သမံသမိးတြၢလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် မ့ၢ်တမ့ၢ် လၢတၢ်လီၤခံတီၤတတီၤလၢ အဆၢပာ်ဖိၣ်ပုၤလၢအဖိၣ်ဃာ်ဝဲ သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် မ့ၢ်တၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ညီန့ၢ်မၤ အၢမၤသီ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အနီၣ်ခိၣ်ကွၢ်ဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီး လၢတၢ်စံး တၢ်ကတီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်မၤဆါပယွဲ, တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး ဒီး တၢ်ဃု ဆူၣ်ဃုစိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤ တဖၣ်အိၣ်ဒ်အမ့ၢ် ကီၢ်ပ ယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤသံသဝီဖိ, မၤ သဝီဖိကဲသဃိးကတီၤသုးတၢ်ဒိသဒါ, ဝံပီတၢ်ဒီး ကဲပုၤန့ၣ် ကျဲ, မၤလီၤမၤဆူၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် မၤဆူၣ်သဝီဖိကဲသုးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. သဝီဖိလၢအဘၣ်အိၣ်လၢ တၢ်ဒုးဃာ်လီၤဆၢကတၢၢ်ယံာ် သ့ၣ်တဖၣ် ညီန့ၢ်အဝဲသ့ၣ် ဘၣ် အိၣ်လၢတၢ်လီၤနုးနုးကျိၣ်ကျိၣ် အလီၢ် လၢအတတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဒ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဖျါသဲးစးပာ်ပ နီၣ်အပတီၢ်အသိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢ န့ၣ်အမဲာ်ညါ ပုၤလၢကီၢ်ပ

ယီသုးဖိၣ်ဒုးဃာ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တဒီးန့ၣ်ဘၣ်ပီၤရီ မ့တမ့ၢ်
သဲစးတၢ်မၤစၢၤဘၣ် ဒီး ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် တၢ်မၤပယွဲန့ၢ်ခိက့ၢ်
ဂီၤ ဒီး တၢ်မၤအၢမၤသီအဂုၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်
လၢတၢ်ဖိၣ်တံၢ်ဒီး ဒုးဃာ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကဲထီၣ်သးလၢတၢ်
သိၣ်တၢ်သီချၢအဃိ တၢ်မၤပယွဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်ဆူညါအံၤ
တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အိၣ်လၢ လီၤကဝီၤ သဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ် နိ
အမ့ၢ် တၢ်မၤသံမၤဝီဒီး တၢ်မၤလီၤမၢ်ဆူၣ်ပုၤကူပုၤကညီသ့ၣ်တ
ဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၃. တၢ်ကဲထီၣ်သးနီၢ်ကီၢ်အဂ့ၢ်ဖျၢၣ်ကိာ်

၃.၁. တၢ်ဖီၣ်ဃာ်သဝီဖိဝံၤအလီၤခံ တၢ်မၤပယွဲၤလၢ
အပိာ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖၣ်

စုကဝဲတၢ်သဘဉ်သဘဉ်လၢ အနံၣ် (၇၀) ချဉ်အတီၢ်ပူၤ
KHRG တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါဘဉ်ဃး လီၤကဝီၤသဝီဖိအတၢ်လဲၤဒီ
ဖျိဒီး တၢ်အဉ်သးသ့ၣ်တဖဉ်အံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ သးဖိၣ်စုကဝဲ
လီၤဆီဒဉ်တၢ်ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖဉ် တြီတံၢ်ဃာ်သဝီဖိတၢ်
အိၣ်မူ ဟူးဂဲသဘျုးဒီး ဖိၣ်ဃာ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖဉ် ကဲထီၣ်သး
လၢတၢ်လီၤသကုဆေးဒးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖဉ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်မၤပ
ယွဲပှၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်အဒိၣ်အမ့ၢ် လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်
ထံးလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖဉ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘဉ်ဝဲအကျါတခါ
န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤသဝီဖိတကၤဂ့ၤတကၤဂ့ၤ အသးနံၣ်ထဲလဲၣ်ဂ့ၤ
ထဲလဲၣ်ဂ့ၤ ဒီး မ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, လီၤဆီဒဉ်တၢ်သဝီဖိပိာ်ခါ ဒီး
ပှၤလၢအတဲ ပယီၤကျိၣ်တဘဉ်ဘဉ်သ့ၣ်တဖဉ်အံၤန့ၣ် ပယီၤ
သးတဖဉ်ပညိၣ်ဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.³ ဖဲလၢသဝီပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီး
ဖဲလၢကီၢ်ပယီၤ သးသ့ၣ်တဖဉ် ဟူးဂဲဟဲထီၣ်ဒုးတၢ်အဆၢက
တီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တဘျီလၢ်လၢ်ဖဲလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖဉ် ဘဉ်သ
ဂၢ်ဒီးကီၢ်ပယီၤသး လၢသဝီပူၤလံန့ၣ် တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီဃာ်တၢ်
အိၣ်မူဟူးဂဲသဘျုး ကဲထီၣ်သးသ့ဝဲဒဉ်န့ၣ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ် လံာ်
တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါပာ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်လီၤဘဉ်ယိာ်ဟဲအါထီၣ်
ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဖဲ ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်သမံသမိးတြၢလီၤန့ၣ်လီၤ.
တၢ်မၤပယွဲလၢအကဲထီၣ် သးဖဲ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီဃာ်တၢ်အိၣ်
မူဟူးဂဲသဘျုးဝံၤအလီၤခံတဖဉ် ပဉ်ဃုာ်ဒီးတၢ်ဖိၣ်တၢ်ဃာ် မ့
တမ့ၢ် တၢ်ဒုးဃာ်ပှၤလၢ တၢ်ဆၢ ကတီၢ်တတဲၤတတီၤ, တၢ်မၤ
လီၤမၤဆူၣ်ပှၤကူပှၤကညီ, တၢ်မၤဆူၣ်ကဲသဃိးကတီၤသးတၢ်
ဒီသဒၢ, နံၣ်ကျဲ, ဝံတၢ်ယိာ်တၢ်, တၢ်မၤဆါနီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤ, တၢ်မၤ
ပယွဲ, တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစီး, တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးဒီး တၢ်မၤသံပှၤသ့ၣ်တ
ဖဉ်အံၤ ကဲထီၣ်သးတလီၤလီၤဘဉ် ဆဉ် တၢ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီကျါ
ကျဲလၢတၢ်တီတၢ်တြၢဂီၢ် တအိၣ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးမၤ
ပယွဲထီဒါ လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ် တဖဉ်အံၤ ဒ်တၢ်ဒုစုကဝဲတခါ
အသိး ဒီဖျါဟံန့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါလၢသဝီဖိအအိၣ် ဘဉ်ဃးလီၤ
ကဝီၤပုၤပာ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢ အဂ့ၢ်အကျါဒီး ဖဲန့ၣ်လီၤတၢ်

ပျံ့တၢ်ဖုးလၢ သဝီဖိအပူၤ ဒ်သီးကမၤန့ၢ်ပၤလၢၢ်ထီၣ်ဘၣ် ကလုာ်ဒုၣ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ စံၣ်ညီၣ်လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးကမၤျါ မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် ပာ်ဒုၣ်ဟံကမၣ်ကြီ လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃး မ့တမ့ၢ် ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ လီၢ်ကဝီၤပုၤပာ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ် လၢအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်သးနီတမံၤဘၣ် မ့တမ့ၢ် တဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီဒ်ကွီၢ်ဘျီၣ်အကျိၢ်အကျဲအိၣ်သီးဘၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပယွဲထီၣ်ရီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်ပျံ့တၢ်ဖုးလၢကဘၣ်သဂၢၢ်ဘၣ်ဖုးဒီး ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် အိၣ်သံဃာ်အသးလၢ လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိလၢ ခိခိၣ် ဒူသဝီသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ညီန့ၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢ အအိၣ်မူဒီးသ့ၣ်တဖၣ် အနီၢ်ကစၢ်, အဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီး ပုၤတဝၢပူၤလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် အနီၢ်ခိ, နီၢ်သးဒီး ပုၤတဝၢတၢ်အိၣ်မုာ်ဆိးပၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်လၢ တၢ်ဖီၣ်တံၢ်တြီဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျ့ဒီး တၢ်မၤပယွဲလၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်အဃီ ကဲထီၣ်တၢ်တြီမၤတံာ်တၢ်လၢ လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဟးထီၣ်က့ၤလီၤသဘျ့ဘၣ်လၢ တနံၤဘၣ်တနံၤအတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ် ဒီး တၢ်ဒီး န့ၢ်ဘၣ်တၢ်အံထွဲကွၢ်ထွဲ တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူ, ဆူၣ်ချ့တၢ်အံထွဲကွၢ်ထွဲ, တၢ်အိၣ်မုာ်ဆိးပၤဒီး တၢ်အိၣ်မူတီၤပတီၢ်လၢအဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါအကူာ်ဝဲအံၤ ကဟံ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်မၤပယွဲ
ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်တဖၣ်လၢ၊ အကဲထီၣ်ညီၣ်န့ၣ်အသးတလီၢ်
လီၢ်ဖဲ တၢ်ဖီၣ်တၢ်န့ၣ်ဆူၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်တြီၤဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤ
သဘူၤ ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခံအခါ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤဆါပယွဲနီၢ်ခိ
က့ၢ်ဂီၤ၊ တၢ်မၤသံမၤဝီၤ၊ တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး၊ တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစီး၊ တၢ်
မၤဆူၣ်မၤတၢ်လၢအဘူးလဲတအိၣ်၊ တၢ်မၤကဲသဃိးကတီၤလၢ
သုးတၢ် ဒီသဒါလီၤသးအဂီၢ်၊ တၢ်မၤလီၤမၢ်ဆူၣ်ပုၤကူပုၤကညီ
ဒီး တၢ်ထၢဆူၣ်သုးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(က) နှိုင်းကွိုက်တော်မူဆဲပစ္စည်း ဒီး တော်မူသံမဏိ

ကီပယီသုးဖိသုတ်တဖှ် ဖိတ်တံာ်တြီဃာ်သဝီဖိအတံာ်အိဉ်
 မူဟူးဂဲသဘျုးဝံအလီၢ်ခံ အဝဲသုတ် မဆါပယွဲဒီး မသံမာဝီ
 လီၢ် ကဝီသဝီဖိသုတ်တဖှ်အံၤ ဒ်သုးပိးလီတခါအသိး ဒီး ဖး
 နှံလီၤဝဲတံာ်ပျံတံာ်ဖုးဒီး စံဉ်ညီဉ်ပှၤတဝါဒီကမျါၢ် ဒ်သိးက
 တွံၢ်နှံ လီၤကလုာ်ဒုဉ်ဟီဉ်ကဝီသုတ်တဖှ်အံၤလၢ အတံာ်ပၤ
 ဖိလံာ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. လီၢ်ကဝီသဝီဖိအတံာ်အုဉ်သးတဖှ် ပာ်
 ဖျါထီဉ်ဝဲလၢ တံာ်မ့ထံဉ်ဘဉ်သဂါဒီး ကီပယီသုးသုတ်တဖှ်
 အံၤန့ဉ် မ့တံာ်ဆါကတီၢ်လၢအဒုးအိဉ်ထီဉ် တံာ်ဖိတ်တံာ်တြီဃာ်
 တံာ်အိဉ်မူဟူးဂဲ သဘျုးဒီး ညီန့ဉ်ပိာ်ထွဲထီဉ်အခံဃုာ်ဒီး တံာ်မၤ
 ဆါပယွဲ, တံာ်မဆါကွံာ်ဂီၤအဂုၤအဂၤသုတ်တဖှ် မ့တမ့ၢ် တံာ်

သံတၢ်ပုၤသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.⁴ တၢ်ကဲထီၣ်သးအကျဲတခါလၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤပယုၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်သ့ၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ ဖဲကီၢ်ပ ယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ထီၣ်ဒုးတပျုၤတ ပျီၤဟဲဘူးထီၣ် မ့တမ့ၢ် ဟဲန့ၣ်လီၤဆူၣ်လၢ လီၤကဝီၤပုၤပၢၢ်ဆၢ တၢ်ကရူၢ်ကရၢတၢ်ပၤ ဟီၣ်ကဝီၤပုၤအခါန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢကီၢ်ပ ယီၤသးဟဲထီၣ်အဃိ ညီၣ်နီၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဒီး လီၤကဝီၤပုၤပၢၢ်ဆၢ တၢ်ကရူၢ်ကရၢသးသ့ၣ် တဖၣ်ဝဲ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ပညိၣ်ဒီးဖိၣ်ဒုးဃာ်သဝီဖိ ဟံၣ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်ကြီၤသဝီဖိလၢ အ တၢ်ဆဲးကျိးဘၣ်ထွဲဒီးလီၤကဝီၤ ပုၤပၢၢ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢသး သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်အဃိ ဒီး မၤဆၢပယုၤလီၤကဝီၤသဝီဖိနီၣ်ခိၣ်ကွၢ် ကီၢ် မ့တမ့ၢ် မၤသံအဝဲသ့ၣ် ဒ်တၢ်စံၣ် ညီၣ်အကျိၤကျဲတခါအ သး အိၣ်တလီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. ညီၣ်နီၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤတခါမ့ၢ် ဝဲဖဲ ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်သမံသမိၤတြဲၤအလီၤ သ့ၣ်တဖၣ် ပညိၣ် ဃာ်ဝဲလီၤကဝီၤသဝီဖိ လီၤဆီဒုၣ်တၢ်ကလုာ်ဒုၣ်ဖိလၢအတပ ယီၤကျိၣ်တဘၣ် မ့တမ့ၢ် ကီၢ်ပယီၤထံဖိကီၢ်ဖိလၢ လံာ်အုၣ်သး တအိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ကျိၤကျဲလီၤပလိာ်အ သးတဖၣ်လၢ အမၤအါထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်လီၤ ကဝီၤသ ဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အတၢ်ဆဲးကျိးဘၣ်ထွဲအိၣ်ဒီး လီၤကဝီၤပုၤ ပၢၢ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢသးသ့ၣ်တဖၣ်, ဖိၣ်ဒုးဃာ်ဒီး မၤဆၢ ပ ယုၤလီၤကဝီၤသဝီဖိ အနီၣ်ခိၣ်ကွၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ် ဒုၣ်ပာ်ကမၣ် လီၤကဝီၤသဝီဖိလီၤလဲၤဝဲအံၤ မ့ၢ်တၢ်ဟံၣ်မၤသး ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်ကြီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒ်သး ကဖိၣ်တံၢ်ဒီး တြီၤဃာ်သ ဝီဖိတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျုးလၢ အကဲထီၣ်သးတလီၤလီၤ လၢ တၢ်လီၤ သကုၤဆးဒးအပူၤ, မ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးအါထီၣ်တၢ်မၤဆၢ ပယုၤ, တၢ်မၤဆၢနီၣ်ခိၣ်ကွၢ်ဂီၤကျိၤကျဲအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်မၤ သံမၤဝီတၢ် လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးဟီၣ် ကဝီၤပုၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်သဝီဖိပိာ်ထွဲထီၣ်အခံဒီး တၢ်မၤသံမၤဝီကဲထီၣ် သးအဒိတခါဖဲ လါအိးကထိဘၣ် ၂ သီ ဒီး ၃ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဖဲ ဝုၢ်ထူကရူၢ်, ဒိၣ်ဖါခိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, တီအူကီၢ်ရဲၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤ န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးဖိကအိၣ် (၈၀) ဂၤဃာ်ဃာ် ဖိၣ်တံၢ် ဃာ် ရှအ--- ဒီး ရှဘ--- သဝီဖိအစုၤကတတၢ် (၆) ဂၤဝဲၤ မၤ သံကွံာ်ဝဲဒုၣ်သဝီဖိလၢ အဖိၣ်ဃာ်ဝဲဒုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအကျါ (၄) ဂၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးတခါအံၤမ့ၢ်ဖဲ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤ ဟူးဂဲၤဟးဝုၤလီၤန့ၣ်လီၤလၢ ဝုၢ်ထူကရူၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤအ ခါန့ၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟူးဂဲၤဝဲအဆၢကတီၢ် အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်သဂါဒီး လီၤကဝီၤ PDF ပဝါနံၤသးဒုဖဲ ပုၤတဝါ ပုၤအဃိ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်သးလၢပုၤခဲဖုအံၤအဘၣ်စၢၤ (၂) ဘျီ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးကဲထီၣ်တၢ်တဘျီဖဲ လါအိးကထိဘၣ် ၂ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်ဝဲၤ ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဖိၣ်ဒီးမၤသံကွံာ် ရှအ--- သဝီသးပုၤ စီၤ ယ--- ဒီဖျိဟံၣ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်သဝီသးပုၤလၢ အမၤ စၢၤလီၤကဝီၤ PDF အဃိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးဝဲၤလၢခဲတနံၤ ဖဲလါအိးကထိဘၣ် ၃ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်အနံၤန့ၣ် တၢ်ဒုးကဲထီၣ်

ကဒီးအသီ တဘျီဝဲၤ ဖိၣ်န့ၣ်အါထီၣ်ဝဲသဝီဖိအစုၤကတတၢ် (၅) ဂၤ, ဒီး လၢခဲမၤသံကွံာ်ဝဲ (၃) ဂၤ န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးဖိသ့ၣ် တဖၣ် ဖိၣ်ဒီး မၤသံကွံာ်စ့ၢ်ကီး PDF သးဖိ (၇) ဂၤန့ၣ်လီၤ.⁵

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးနီၣ်အီၤဖဲ လါနီၣ်ဝုဘၣ် ၂၂ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် ဖဲတၢ်လီၤလၢအဘူးဒီး ယပု--- သဝီ, ရှဒ--- ကရူၢ်, လၢကဆီ ကီၢ်ဆၣ်, ဘျးဒဝဲၤကီၢ်ရဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ အန--- အစိၣ် မ့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤသး ဟံၣ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ် အန--- လၢအ အိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးကျိး ဘၣ်ထွဲဒီး လီၤကဝီၤ PDF အဃိ ဖိၣ်, မၤဆၢပ ယုၤဒီးမၤသံဝဲအီၤဖဲ လါနီၣ်ဝုဘၣ် ၂၀ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အန--- ဘၣ်သဂါဒီး ကီၢ်ပယီၤ သးတဖၣ်လၢကျဲ ဖဲအလဲၤတီဆါဝဲသး သ့ၣ်လၢ အဟံၣ်ဖိဃီဖိတၢ်လုာ်အိၣ် နီၣ်ခိၣ်သး သမူဂီၢ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ. တနံၤဃီဃီ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤ ဖိၣ်တံၢ်ဒီး ဒုး ဃာ်စ့ၢ်ကီးသဝီလၢ အထံၣ်သဂါဘၣ်ဝဲလၢ ကျဲတဘျီဃီအံၤ အဖိ ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- လီၤကဝီၤသဝီဖိ)

တၢ်ကဲထီၣ်သးဘၣ်ဃး ကီၢ်ပယီၤသးဖိၣ်တံၢ်တြီၤဃာ် သဝီ ဖိတၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျုးဝဲၤ မၤဆၢပယုၤနီၣ်ခိၣ်ကွၢ်ဂီၤကဲထီၣ်သး အဒိ တခါဖဲ လါပုၤ ၁၅ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤ သး ဒိၣ်ချ့သးရဲၣ် (ခမရ) နီၣ်ကံၢ် (၂၂၄ ဒီး ၃၅၈) ဟံၣ်ဖျိထီၣ် သးဒီး အဂၤကီၢ်သးတဖၣ် ဖိၣ်တံၢ် ယဆ--- သဝီဖိ လၢအမံၤ မ့ၢ် ည--- တဂၤအံၤ ဒ်သးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး လီၤကဝီၤ ပုၤပၢၢ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢတဖၣ်အဂီၢ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်တၢ် သမံသမိၤတြဲၤတတီၤ ဆီလီၤအသးဖဲ ရှဒ--- ဟီၣ်ကဝီၤ, လၢက ဆီကီၢ် ဆၣ်, ဘျးဒဝဲၤကီၢ်ရဲၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ည--- လဲၤလၢ တၢ်ဖဲအိၣ်မၤအိၣ်လီၤဝဲၤ ဟဲကုၤဆူအဟံၣ်လၢ ရှဒ--- သဝီ လၢ ကျဲကဘၣ်ဖဲ ဟါလီၤခီ ဘးဝဝ နၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ပယီၤ သးဖိလၢအအိၣ်ဖဲ တၢ်သမံသမိၤတြဲၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်တံၢ် ဃာ်အီၤဝဲဒီး မၤဆၢ ပယုၤအီၤဒီး သမံသမိၤအီၤန့ၣ်လီၤ. ည--- တီၢ်နီၣ်ဝဲ ပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအတၢ်ကတီၢ်လၢ အသံ ကွၢ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အံၤ “နလဲၤဖဲလဲၣ်. နလဲၤမၤတၢ်မနုၤလဲၣ်. နဟဲကုၤလၢကျဲ မ့ၢ်နထံၣ်ဘၣ်သးတဖုဖုဒ်အမ့ၢ် PDF မ့တမ့ၢ် KNLA သးစ့ၢ်ဖါ. အဝဲသ့ၣ်မၤ တၢ်မနုၤလဲၣ် ဒီး အဝဲသ့ၣ်အိၣ် ဘၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ဖါ.” အဝဲစံးဆၢဝဲလၢတသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ စၢတံၢ်ဃာ် အစုၤလၢလီၤခဲ ဒီး မၤအမံၤနီၣ်ကြိၤလီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်လီၤကျဲမုၢ်ကပၤန့ၣ်လီၤ. အ ဝဲသ့ၣ်ယီၤတံၢ်လီၤ ည--- အယီၤဒုဒီး အခိၣ်သုၣ်ဃံဒီး သးခိၣ် ဖဲးဘိးဒီး တီၢ်အခံကီၢ်ဒီး ဝုၢ်ကုးန့ၣ်လီၤ. ဝဲၤအဝဲသ့ၣ်ဃီကွၢ် ည--- အထၢၣ် ဒီး ဟံဆူၣ်ကွံာ် ည--- အစု ၁၅၀,၀၀၀ ကုး

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤတၢ်ဒိၣ်န့ၢ်အီၤဖဲ လါမးရှး ၂၀၂၆ နံၣ် ဖဲယဇ-
-- သဝီ, ယမ--- ကရူၢ်, နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၢ, ခူပျၢ်ယၢ် ကီၢ်ရဲၣ်ပူၤ
န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ စီၤအခ--- အချာပံၤပနူၤ
ထီၣ်လီၢ်အိၣ်တီၢ် န့ၢ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်ကညီသးစၢ်ဖိ (၄) ဂၤလၢအတဲ
ပယီၤကျိၣ်တဘျီတဘျီ အကျါတဂၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသးလၢအအိၣ်ဖဲ
ယည--- တၢ်သမံသမိၣ်တြၢ် အလီၢ်ဖဲ ကူးအ့ၣ်ပူၤတဖၣ်အံၤ ဖီၣ်အ
ဝဲသ့ၣ်ဖဲလါမးရှး ၂၀ သီ, ၂၀၂၆ နံၣ်အဆၢကတီၢ်ဒီး တီၢ်အဝဲသ့ၣ်
န့ၢ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

နွဲ့လီ၊ ကီပယီသုးဖိသုတ်တဖုအံ၊ မအမံနီ၊ ကြါလီလ၊
ဟိန်ခိန်လိကျဲကပ၊ တုလီလ၊ ဟါလီခီ ဂုဝ နှံရံပံ၊
ပျါလီကွံနီနွဲ့လီ၊ လီကဝီသဝီသးပျါ တဲလီတံစုကီး
ဝဲလ၊ ည--- အတံဘုတ်ထွဲဒီးသုးတအိန်နီဖုဘုတ်ဒီး အဝဲဟဲ
လ၊ ကကွဲအိန်ဒီးအဟံပိဖိအီဂီနွဲ့လီ၊ တံကဲထီသး
ဝံအလီခံ ည--- ဟးထီလ၊ ဟံချ၊ တဘူလ၊ ဘုတ်၊ တု၊
ဒု လဲ အဝဲလဲဒီးကူစါယါဘျါသးတဘူတ်ဘုတ်အပိ လီက
ဝီသဝီဆူချ၊ ပုမ၊ တံဖိတက၊ ဘုတ်ဟဲကူစါယါဘျါနီကွဲအီ၊
အတံပုလီလ၊ အဟံနွဲ့လီ၊

ကီပယီသုးသုတ်တဖှ် ပာ်မးအသးဃုထီၣ်ကြိတာ်ဂ့ၢ် ဒီးပာ်
 ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်လီၢ်ကဝီသဝီဖိတဖှ်လၢ အတၢ်စဲးကျိးဘၣ်ထွဲ
 အိၣ် ဒီး လီၢ်ကဝီပုၤပာ်ဆၢတၢ်ကရၢသုးသုတ်တဖှ် တ
 ကးဒီးဘၣ်အမဲၣ်ညါ KHRG မၤနီၣ်မၤဃါန့ၢ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ကဲထီၣ်
 သးတဖှ် ဘၣ်ဃး ကီပယီသုးဖိၣ်ဒုးဃာ်သဝီဖိဒုးစုကဝဲၤဝဲး
 လီတခါ ဒ်သီးအတၢ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါလၢကပၤဘၣ်ဒီး ရၤလီၤဘၣ်
 တၢ်ပျံတၢ်ဖုး လၢသဝီဖိသုတ်တဖှ်ကျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲ
 ထီၣ်သးအဒိတခါဖဲ လၢယုၤလံ ၁၅ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဘၣ်ဖဲကီၢ်
 ပယီသုးသုတ် တဖှ်ဟဲထီၣ်ဒုးတၢ်ဖဲ ရုဃ--- ဟီၣ်ကဝီ, တ
 နီသရံၣ်ကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီပုၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကီပယီ
 သုးဖိသုတ်တဖှ်အံၤ ဖိၣ်တၢ်ဃာ်ဝဲ ရုဃ--- သဝီဖိ စီၤထ--- ဖဲ
 အဃုအိၣ်ညၢၣ်လၢအကျိးပုၤအဆၢကတီၢ်ဒီး လၢတၢ်တဟ်သ့ၣ်
 ပာ်သးဘၣ်အပူၤ အဝဲထံၣ်ပယီသုးတဖှ် ဟဲတုၤဘူးလၢအ
 အိၣ်လံန့ၣ်လီၤ. ကီပယီသုးသုတ်တဖှ်အံၤဖိၣ်အိၤမ့ၢ်လၢ အ
 ကွၢ်ဘၣ်ပယီသုးသုတ်တဖှ် အဃိဒီး ပယီသုးဖိတဂၤမၤဒျၢၣ်
 အိၤန့ၣ်လီၤ. ကီပယီသုးသုတ်တဖှ် ဖိၣ်ဒုးဃာ်အိၤ (၂) လၢ
 ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီကျိကျဲ လၢ တၢ်တီတၢ်တြၢ်အဂီၢ်
 တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. စီၤထ--- စံးဝဲလၢ ကီပယီသုးခိၣ်တဂၤ
 တဲအိၤလၢ “နကွၢ်ပုၤအဃိ ပဖိၣ်နၤ. ပန့ၢ် ဘၣ်တၢ်ပျဲလၢမၤသံ
 ရုဃ--- ဒီး ယန--- သဝီဖိတဖှ်န့ၢ်လံ. ယမၤသံနၤန့ၢ်လီၤ. ယ
 တမၤနၤတၢ်နီတမံၤဘၣ်. ပစၢတၢ်ဃာ်နၤလၢ ပျံအံၤမ့ၢ်ဒ်သီးဒီး
 နဃုၢ်ပုၤဖျဲးသုတန့ၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.” ကီပယီသုးတဖှ်
 ပျၢ်လီၤဂွံၣ် စီၤ ထ--- အံၤဖဲ လၢစဲးပထုဘၣ် ၁၆ သီ, ၂၀၂၅
 နံၣ်အနံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲတၢ်ကမၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဆိၣ်သ
 နံးအိၤလၢ ကဘၣ်ဃုဝံသးစူၤဝဲ ကီပယီသုးသုတ်တဖှ် အံၤ
 ဒီး ဃုသကွံၣ်ကညးအဝဲသ့ၣ်လၢ ကပျၢ်ဘၣ်အတၢ်ကမၣ်အဂီၢ်
 န့ၣ်လီၤ. တနံၤဃီဃီန့ၣ် ကီပယီသုးသုတ်တဖှ် ဖိၣ်ဒီးမၤသံ
 စ့ၢ်ကိးသဝီဖိအဂၤ အစုၤကတၢ် (၂) ဂၤလၢအမ့ၢ် စီၤဖ--- ဒီး
 စီၤပ--- ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟးထီၣ်လၢသဝီချၢလဲၤပုၤကသံၣ်လၢ အဖိ
 ဆိးကွၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီသဝီဘၣ်ဘၢဖိတဖှ် ထံၣ်အ
 ဝဲသ့ၣ်အစိၣ်လၢအခိၣ်သၣ်ဃံတအိၣ်လၢဘၣ် ဖဲတၢ်လီၤလၢအ
 ဘူးဒီးသဝီန့ၣ်လီၤ.

(ခ) တၢ်မၤပျံၤမၤဖူးဒီး တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစိးတၢ်

ကိုယ်ပိုင်သုံးသွပ်တဖန် မပျံ့မေ့ဖူးဒီး ဃုဆူဉ်ဃုစီးလီၵ
 ဝီသဝီဖိသွပ်တဖန်အံၤ ဒ်သုးစုကဝဲတခါအသီးလၢ ကဖၢ
 နှံလီၤ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖူးဒီး ဟံးနှံဆူဉ်ကွံာ်သဝီဖိတၢ်စုလီၢ်ခိဉ်
 ခိဉ်လၢ ကိုယ်ပိုင်မုၢ်ထီဉ်ကလံးထံးဟီဉ်ကဝီပူၤအဂီၢ်နှံလီၤ.
 တၢ်ဃုဆူဉ် ဃုစီးသွပ်တဖန်အံၤ ပညိဉ်ထီဒါဝဲလီၢ်ကဝီသဝီဖိ
 လၢ ခိခိဉ်ဒူသဝီသွပ်တဖန်လၢ အစံးကတိၤပယီၤကျိၢ်တဘဉ်
 ဒီး လံာ်အုဉ်သး လၢ ကိုယ်ပိုင်သုးဟံပနီဉ်ဝဲသွပ်တဖန်တအိဉ်
 ဘဉ် မ့ၢ်လၢအဝဲသွပ်အိဉ်လၢခိခိဉ်ဒူသဝီ ကလုာ်ဒူဉ်ပှၤပာ်ဆၢ
 ကရူၢ်ကရၢ ဟီဉ်ကဝီပူၤအဃိ ကလံးမၤန့ၢ်ဝဲလံာ်အုဉ်သးသွပ်

တဖၣ်အံၤအဂီၢ် တမ့ၢ်တၢ်ညီတၢ်ဘျၢဘၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ.^၆ မ့ၢ်တခါ အဝဲသ့ၣ် မၤန့ၢ်ဝဲလံာ်အုၣ်သးလၢ လီၤကဝီၤပုၤန့ၢ်စိန့ၢ်ကမိၤဒဲအမ့ၢ် KNU သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ် တဖၣ်သ့ၣ် တၢ်တီခိၣ်ရီၢ်မဲလဲၤသးသးကျိၤကျဲလၢ လီၤကဝီၤပုၤဝဲအံၤ ပညိၣ်ကူၣ်တရံးဝဲလၢ ကဃုဆူၣ်ဃုစးတၢ်လၢ လီၤကဝီၤ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဖိခိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်ကူၣ်တရံးတကလုာ်အံၤ ကဲထီၣ်အသးတလီၤလီၤ ဖဲလၢတၢ်သမံသမိၤတြၢ လီၤမ့ၢ်လၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်အိၣ်ပတုၣ်ဒီး ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်အလံာ်အုၣ်သးန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်ညါဆိပာ် ဝဲဒၣ်လၢ လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် အဝဲသ့ၣ်လံာ်လံာ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် တစံၣ်ညီၣ်သဝီဖိလၢ အဖိးသဲးဒီး လူၤပိာ်မၤထွဲစံၣ်ညီၣ်ပိတုၤကျိၤကျဲဘၣ်အမဲၣ်ညါ အဝဲသ့ၣ်ဟးဃုထီၣ်တၢ်ပာ်ဒုၣ်ပာ် ကမၣ် မၤပျံၤမၤဖုးသဝီဖိလၢ ကဖၢန့ၣ်လီၤဝဲလၢဃီာ်ပုၤ မ့တမ့ၢ် မၤဆူၣ်လဲၤကဲသးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံ ကီၢ်ပယီၤ သးတဖၣ် ဃုဆူၣ်သဝီဖိကျိၣ်စ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကထူၣ်ဖျဲးထီၣ်ဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးဝဲအံၤ ညီန့ၢ် ပာ်ဃုာ်ဒီး တၢ်တဲပျံၤတဲဖုးဒီး နီၢ်ခိတၢ်မၤပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.^၇

တၢ်ကဲထီၣ်သးဘၣ်ဃး တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်လၢအပာ်ဃုာ်ဒီး တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးကဲထီၣ်အသးအဒိတခါဖဲ လၢမးရှး ၅ သီ, ၂၀၂၆ နံၣ်ဘၣ်ဃးကီၢ်ပယီၤသး ဒိၣ်သးရ့ၣ် (ခလရ) နီၣ်ဂံၢ် (၂၆၄ ဒီး ၃၄၉) ဒီး ဒိၣ်ချ့သးရ့ၣ် (ခမရ) နီၣ်ဂံၢ် (၂၀) ဆုၢ်ထီၣ်အသးဖိနီၣ်ဂံၢ်ကအိၣ် (၃၀၀) ဂၤဃုာ်ဃုာ်ဟဲထီၣ်ဟူးဂဲၤဝဲလၢ လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤနီၤစိကျိၤဖးဒိၣ်ဒီး ကဘီယုၤဟဲခးလီၤစ့ၢ်ကီၢ်တဖၣ် ရှုဒုး ဒီး ရှုဂုး သဝီ, ရှုဂုး ကရူၢ်ပုၤ, မၤသံသဝီဖိအနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်အစ့ၤကတၢ် (၂၆) ဂၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဃုာ်ကမ့ၢ်ပြုၤအဆၢကတီၢ် ပယီၤသးခးသံသဝီဖိ (၅) ဂၤလၢအမ့ၢ် စီၤ တ---, စီၤသ---, စီၤရ---, အူ အက--- ဒီး ခ---သ့ၣ်တဖၣ်ဒီး သဝီဖိဘၣ်ဒိအစ့ၤကတၢ် (၈) ဂၤ န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဖိၣ်တၢ်ဃာ်သဝီဖိကအိၣ် (၃၀၀) ဂၤဃုာ်ဃုာ်ဒီး တပျဲအဝဲသ့ၣ်ဟးထီၣ်လၢ တၢ်ချၢဘၣ်န့ၣ် လီၤ. ရှုဒုး--- သဝီသးပုၤ အူပ--- လၢ ပယီၤသးဖိၣ်စ့ၢ်ကီၢ်တဂၤအံၤ ကွဲၤဝဲဖျါထီၣ်ကဒါတၢ်ဂ့ၢ်ဒဲအံၤ, “ယဟးထီၣ်ဝံၤ ယတီၢ်နီၣ် (ပယီၤသးလီၤ. သးဖိတဂၤ) တဲယၤလၢ ‘လဲၤနီၤလၢညါ. တဘၣ်ဃုာ်ဖျိးတဂ့ၢ်. ယကခးသံန့ၢ်. (….) အဝဲတဲကဒီးဝဲ ‘လဲၤ’ ဝံၤဒီး အဝဲပိာ်ယခံဒီးကျိၤ. ဖဲယလဲၤတုၤဖဲ (တၢ်ပာ်ဖိၣ်သဝီဖိလၢ အဖိၣ်ဃာ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်) န့ၣ် မၤပိာ်မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆုၣ်နီၤခဲလၢာ် ဒီး မၤဝဲပိာ်ခွါတဖၣ်တြၢလီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤ ဒီး ပာ်ထီၣ်စုၤလၢခိၣ်ခဲလၢာ်.” အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တဲပျံၤသဝီ ဖိတဖၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ထူၣ်ဖျဲးထီၣ်သးတဂၤဂၤန့ၣ် ကမၤသံဝဲပုၤတဂၤန့ၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢ အအိၣ်တုၤသ့ၣ်

တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢတၢ်ဒုးဃာ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်အိၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်လၢ သဝီပုၤန့ၣ်လီၤ. ရှုဂုး--- သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ်အံၤစ့ လၢတၢ်ကပျါလီၤကွဲၤအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဒုးဃာ်အဝဲသ့ၣ် စးထီၣ်လၢ လၢမးရှး ၅ သီ တုၤလီၤလၢ လၢမးရှး ၂၇ သီ, ၂၀၂၆ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.^၈

တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစးကဲထီၣ်သးအဒိတခါဖဲ လၢယုၤလဲ ၁၂ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်ဘၣ်ဖဲ ကီၢ်ပယီၤသးဒိၣ်ချ့သးရ့ၣ် (ခမရ) နီၣ်ဂံၢ် (၂၀) သးဖိတဖၣ် ဖိၣ်န့ၢ်သဝီဖိအစ့ၤကတၢ် (၁၂) ဂၤလၢ အဟးထီၣ်ကွဲၤလီၤလၢအတၢ်ဖိးမၤအိၣ်အဂီၢ်ဖဲ ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်သမံသမိၤ တြၢလၢအဆိလီၤအသးဖဲ ကွဲၣ်တုၤယုၤတၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသးဖိၣ် အံၤ (၁၂) ဂၤအကျါတဂၤမ့ၢ် စီၤ န--- (၃၁ နံၣ်) အိၣ်လၢ ရှုဒုး--- သဝီ, ရှုသ--- ကရူၢ်, ဆိထံးကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ် ပုၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟံၣ်ဆူၣ်ကွံာ် စီၤ န--- အသိလုၣ်ယီၤ, ဖိၣ်တၢ်ဃာ်အံၤဒီး ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်အီၤလၢအသိ လုၣ်ယီၤလံာ်လံာ်တအိၣ်ဘၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. ဒ်သီးတၢ်ကပျါလီၤကွဲၤအံၤအဂီၢ် အဟံၣ်ဖိဃီဖိဘၣ်ဟ့ၣ်ကီၢ်ပယီၤသးဖိ စ့ကလီၢ်သၢ ဆံ (၃,၀၀၀,၀၀၀) ကွဲး ဖဲတၢ်ဒုးဃာ်လီၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစးကဲထီၣ်သးအဂၤတခါဖဲ လၢယုၤလဲ ၂၀၂၅ နံၣ် ဖဲရှုက--- သဝီဖိတဂၤ လဲၤတၢ်ကွဲၤတၢ်ဖဲ ရှုလ--- ဟီၣ်ကဝီၤ, ထီတထူၣ်ကီၢ်ဆၢ, တီအူကီၢ်ရ့ၣ်ပုၤ စိာ်တီဆုၢ်ဝဲကသံၣ်ကသီလၢအပူၤဝဲလၢ တီအူဝဲပုၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲလဲၤ

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အံၤဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၂၄ နံၣ် ယစ--- ဟီၣ်ကဝီၤ, ဒိၣ်ဖိခိၣ်ကီၢ်ဆၢ, တီအူကီၢ်ရ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဝဲ အံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ သဝီဖိ ကီၢ်အမ--- တဂၤအံၤ အခိၣ်သ့ၣ်ဃံဘျီတၢ်အဃိ ဘၣ်လဲၤဒီးန့ၢ်ဝဲကသံၣ်ကသီတၢ်ကူၤစါယါဘျီဖဲ အတ--- လီၤကဝီၤ တၢ်ဆါဟံၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးဖိတဖၣ် ဆိလီၤသုဖဲကျဲမ့ၢ်ခိၣ်လၢ အဘူးဒီး ပလဲဝဲၣ်သးကလၢတၢ်လီၤတတီၤအံၤ တီၢ်အခိၣ်သ့ၣ်ဃံဒီးကျိၤ ဒီး ဟံၣ်ဆူၣ်ကွံာ်အစ့ (၅၀၀, ၀၀၀) ကွဲးန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တုၤဝဲ ဖဲကီၢ်ပယီၤသုးတၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်တၢ်သွဲတြၢၤဖဲ ဘယါခွၢၤယၤ တၢ်လီၤလၢအအိၣ်ဖဲ ဒိၣ်ဖါခိၣ်ကျဲတၢ်လီၤတတီၤအံၤအခါ သုး ဖိသ့ၣ် တဖၣ် ကိးပတုၣ်အိၤလၢစိၣ်ကသံၣ်အဃိ အဝဲသ့ၣ်ဟံ ဆူၣ်ကွံၣ်အကသံၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်ဒီး တဲပျံၤအိၤလၢကဖၢန့ၣ်လီၤ အိၤလၢ ဃီၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဃုအိၤ စ့ကလီၢ်သၢကယၤ (၃၀,၀၀၀,၀၀၀) ကး ဒ်သိးသုတလီၤဘၣ် လၢဃီၣ်ပူၤ တဂ့ၤအဂီၢ်ဒီး အဝဲဟ့ၣ်ဝဲတၢ်ဃုဆူၣ်စ့ဝဲအံၤအဃိ အဒုၣ်ထီၣ်ကမၢ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဘၣ်ဘျး လိာ်သးဒီး တၢ်ဃု ဆူၣ်ဃုစိးအဂ့ၢ်ဝဲအံၤန့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ် တဖၣ် တြီတံၢ်ဃာ်တၢ်လီၤကဝီၤသဝီဖိတၢ်ဝဲစိၣ်တီဆုၤ ကသံၣ် ကသီ, သိအိၣ်, စဲးဖိ ကဟၣ်သိဒီး ဟုသးသ့ၣ်တဖၣ်ဆူ ခိခိၣ် ဒုသဝီဟီၣ်ကဝီၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ် ‘တၢ်လွံၤတၢ်တၢ်ကူၣ်တရံး ကျဲ’ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအိၣ် ဝဲအသိးအဃိ တၢ်အံၤကဲထီၣ်တၢ်ကီ တၢ်ခဲလၢ လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိသး သမူဒီး တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဆူၣ်ချ. တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.^၉

(ဂ) တၢ်မၤဆူၣ်သဝီဖိကဲသဃိးကတီၤသုးတၢ်ဒိသဒၢ, ပုၤဝဲ တၢ်ယိာ်တၢ်ဖိ ဒီး ပုၤန့ၣ်ကျဲ

ကီၢ်ပယီၤသုးမၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမၤပယွဲ ပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲယာ်ယံၣ်ယံၣ် ထၢထၢအဂၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်ဆူၣ်လီၤကဝီၤသဝီဖိ ဒီး မၤအဝဲသ့ၣ်ကဲ သဃိးကတီၤသုးတၢ်ဒိသဒၢလၢ သုးတၢ်ဒိသ ဒၢလီၤသးဂီၢ်, မၤကဲပုၤဝဲတၢ်ယိာ်တၢ်ဖိဒီး ပုၤန့ၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ် အံၤ ဒ်သုးကျဲကူၣ်တရံးကျဲတဘိအသိး လၢကမၤလဲၢ်ထီၣ်အ တၢ်ပၤလၢ ကလုာ်ဒုၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.^{၁၀} တၢ်ကဲထီၣ် သးအဒိ အါကတၢ်တဖၣ်အကျါမ့ၢ် ကီၢ်ပယီၤသုးတဖၣ် တချုး ဖိၣ်တၢ်ဃာ်သဝီဖိဒီးဘၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤလၢသဝီပူၤဒီး ဆိ လီၤအသုး ကလၢတစီၢ်တလီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲအဝဲသ့ၣ် ဖိၣ်သဝီဖိ ပိာ်မုာ်, ပိာ်ခွါ, ဖိဒ်ဖိသ့ၣ်, သ့ၣ်ကုသးပုၤဒီး ပုၤဖၢစၢ် ဖိသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ဝဲအလီၢ်ခဲ ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မၤဆူၣ်သဝီဖိတဖၣ်လဲၤပိာ်အခံ မ့တမ့ၢ် ဟးလၢသုးဖိသ့ၣ်တ ဖၣ် အမဲာ်ညါန့ၣ် လီၤ. တၢ်မၤပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အါဒုၣ်တၢ် တက့ၢ် ကဲထီၣ်အသးလၢ သုးခဲဖုလၢတၢ်ပၤသဃိးဟီၣ်ကဝီၤ ပူၤလၢအမ့ၢ်တၢ်လီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် သူသဝီဖိဒ်သ ဃိးကတီၤသုးတၢ်ဒိသဒၢလီၤသးအဂီၢ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤ ဟူးဂဲၤဝဲ တၢ်လီၤလၢတၢ်ပၤ သဃိးလီၤ မ့တမ့ၢ် KNU တၢ်ပၤ ဟီၣ်ကဝီၤပူၤအခါ မ့ၢ်ဒ်သိး လီၤကဝီၤပုၤပၢၢ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ကရၢ သုးသ့ၣ်တဖၣ် သုတခးအဝဲသ့ၣ် တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် သူသဝီဖိဒ်သဃိးကတီၤတၢ်ဒိသဒၢ လီၤသးအဆၢကတီၢ်တခီ အယံၣ်အမိၢ်လီၤဆိလိာ်အသးန့ၣ် လီၤ. တဘျီတခီၣ် တချုးလၢကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် အပျါ လီၤက့ၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤဆူၣ်သဝီဖိ

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၣ်အိၣ်ဖဲ လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၂၅ နံၣ် ဖဲ ၅၂--- သဝီ, ၅၂--- ကရူၢ်, ဆိထံးကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၤထုၣ်ကီၢ်န့ၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ် ဂီၤတဘျီအံၤ ဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲ သဝီဖိ မိၤအ--- အတၢ်ပူၤလီၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်အိၣ် တီၢ်ထီၣ်ဃာ်သးအလီၢ် မ့ၢ်လၢအဘၣ်ဒိဖဲ ပယီၤသုးမၤဆူၣ်လဲၤကဲသဃိး က တီၤသုးတၢ်ဒိသဒၢဂီၢ်ဒီး ဝဲတၢ်ယိာ်တၢ်ဖိ လါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဝဲအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တဖၣ် လဲၤပိာ် အခံအစ့ၤကတၢ်လၢ တဘျးန့ၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤ ဒီး တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤတခီ အဝဲသ့ၣ်ဖိၣ်တၢ်ဃာ်သဝီဖိ အိၣ် တုၤလၢတဘျး န့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ဖဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်သူ အိၣ်ဒ်သဃိးကတီၤသုးတၢ်ဒိသဒၢလီၤသးအခါ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ် အိၣ်လၢ သးသမူတၢ် လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤ, တၢ်မၤဆါနီၣ်ခိကွၢ် ဂီၤဒီး တၢ်မၤပယွဲအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ်ပယီၤသုး သ့ၣ်တဖၣ် လဲၤတုၤလၢတၢ် လီၤလၢအပာ်လီၤဃာ်ဝဲလၢ ကလဲၤ ဝဲအလီၢ်လံန့ၣ် ပျါလီၤကွံာ်ဝဲသဝီဖိတနီၤ ဒီး KHRG မၤနီၣ်မၤ ဃါန့ၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကဲထီၣ်သး ဘၣ်ဃး ကီၢ်ယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်တၢ်ဃာ်သဝီဖိဝဲအလီၢ်ခဲ အဝဲသ့ၣ်မၤလီၤမၤဆူၣ်ပုၤကူပုၤ ကညီ မ့တမ့ၢ် မၤသံကွံာ်သဝီဖိ အိၣ်န့ၣ်လီၤ.^{၁၁} သဝီဖိသ့ၣ်တ ဖၣ် တၢ်သူအိၣ်ဒ်သဃိးကတီၤသုးတၢ်ဒိသဒၢလီၤသးတခါအဃိ ဖဲတၢ်ဒုးကဲထီၣ်အဆၢကတီၢ် အဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်အါအလီၢ်လၢ ကဘၣ်သံ မ့တမ့ၢ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ.

အဒိ ဖဲလါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးဖိၣ်ဝဲ

သဝီဖိလၢအမံၤမ့ၢ် မိၤ က--- အိၣ်လၢ ရူပ--- သဝီ, ရူပ--- က ရူၢ်, ဆိထံးကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရၣ်တၢ်အံၤဒီး မၤဆူၣ် ကဲၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်သးကတီၤသးတၢ်ဒိသဒၢလီၤသးအဂီၢ် ဒီး မၤဝံတၢ် ယိၣ်လၢတၢ်မဲၣ်ညါ လၢသးတၢ်ဟူၣ်ဂဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ရူပ--- သဝီအံၤ အိၣ်ဘူးဒီးသးတၢ်မဲၣ်ညါလီၤအသိ သဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်ပၢ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဆူၣ်သဝီ ဖိကဲၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ် သးကတီၤသးတၢ်ဒိသဒၢလီၤသးအဂီၢ်, မၤ ဝံတၢ်ယိၣ်တၢ်ဒီး ကဲၣ်ပုၤနဲၣ်ကျဲတလီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. တနံၤဃီဖဲ ဟါလီၤဒီအဆၢကတီၢ် တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသး ဒီး လီၤကဝီၤပုၤဟံၢ် ဆၢတၢ်ကရၢလၢ သဝီဖိတသ့ၣ်ညါအသး ကံၢ်သးထံးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၤ က--- အိၣ်လၢပယီၤကျါအသိ အစုစုတကပၤဒီး ဟၢဖၤ ဘၣ်ဒိဒိဒိဒိဒိမုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤ သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဆၢအီၤဒီး သဝီဖိလၢအဘၣ်ဒိအဂၤသ့ၣ်တ ဖၣ်ဆူ ဝါထူသးက လၢလၢ တၢ်ကူစါယါဘျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤ အလီၢ်ခံ ဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၇ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသး သ့ၣ်တဖၣ် ဆၢအီၤဆူ ယဝ--- ကမျါတၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၤ က--- ဘၣ်ကွဲးကါအဟၢဖၤဒီး ဘၣ်ဒိဒိဒိဒိဒိအစုစုက ပၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တချုးလၢ မိၤက--- ဆံၣ် လီၤဘၣ်က့ၤလၢ တၢ် ဆါဟံၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ် အဝဲဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ် (၁) လါညါ န့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံာ်တချုးလၢ တၢ်ကဲ ထီၣ်သးဒီးမိၤက--- ဒီးဘၣ်န့ၣ် အဝဲမုၢ်ပုၤမၤအိၣ်ရီၤဘၣ်ကျိးဒီး အဝဲဒီးကွဲးကါသး ဝံၤအလီၢ်ခံ အစုစုဘၣ်တၢ်ဒိဒိတူၢ် ကဲၣ်ဖၢစၢ်လီၤ စိၤလၢအဂီၢ် အသိ အဟံၣ်ဖိဃီဖိဘၣ်ကွံာ်ထွဲအီၤဒီး ဘၣ်ဒိအဝဲသ့ၣ်တၢ်လုၢ် အိၣ်နီၣ်ခိသးသမူသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤတခါလၢ ဘျဲးဒဝဲၢ်ကီၢ်ရၣ်ပူၤ ဖဲ လါအီၤကူး ၂၅ ဒီး ၂၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်အတီၢ်ပူၤဘၣ်ဃး ကီၢ်ပယီၤသး ခိၣ် သး ရူၢ် (ခလရ) နီၣ်ဂံၢ် (၁၀၄) လၢအအိၣ်ဆိလီၤအသးဖဲ သ ယဲၣ်ခိၣ်ပူၤတဖၣ်အံၤ အသးဖိကအိၣ် (၁၀၀) ဂၤဃုာ်ဃုာ် ဟဲ ထီၣ်မၤဝဲ သးတၢ်ဟူၣ်ဂဲၤဖဲ ရူၤ--- ဒီး ရူၤ--- သဝီ, ရူၤ--- ဟီၣ်ကဝီၤ, ကစၢ်ဒိဒိကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ်ပယီၤ သးသ့ၣ် တဖၣ်ဟူၣ်ဂဲၤဖဲ ရူၤ--- သဝီပူၤအဆၢကတီၢ် လီၤက ဝီၤ KNLA သးရူၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၁၂) အဖိလၢ သးဒုနီၣ်ဂံၢ် (၁) သး ပၢ်ဖိၣ်သ့ၣ် တဖၣ် လဲၤခးဝဲကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ဒွဲၣ်အူထီၣ်ကွံာ်သဝီဖိအ ဟံၣ် (၅၈) ဖျါဒီးဖိၣ်တၢ်ဃာ် ရူၤ--- သဝီဖိ (၂၀) ဂၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိ (၂၀) ဂၤအံၤအကျါပုၤဃုာ်ဒီး ဖိသၣ် လၢအသးနံၣ်တ ပုၤဘၣ် (၂) ဂၤလၢအမ့ၢ် မၢ်သ--- (၁၄ နံၣ်) ဒီး မိၤဇ--- (၁၄ နံၣ်) န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဆူၣ်သဝီဖိသ့ၣ်တ ဖၣ် ကဲသးကတီၤသးတၢ်ဒိသဒၢလီၤအနီၢ်ကစၢ်သးအဂီၢ်, မၤဆူၣ်ဝံတၢ်ယိၣ်တၢ်ဒီး လဲၤနဲၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ကျဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲ ထီၣ်သးဝံၤလၢ ခံတနံၤ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ပျါလီၤကွံာ် သ ဝီဖိလၢတၢ်ဖိဃာ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတနီၤဒီး တနီၤဃုာ်ပူၤဖျဲး ကွံာ်အသးန့ၢ်ဖဲ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဖဲ ရူၤ--- သဝီပူၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်

လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဖိၣ်တၢ်ဒီးမၤသံကွံာ် သဝီဖိ ကိၤဟ--- (၅၀ နံၣ်) ဒီး ကိၤဝ--- (၄၈ နံၣ်) လၢအခိၣ်န့ၣ်တ ဘၣ်လီၤဘၣ်စးဘၣ် (၂) ဂၤအံၤဖဲ ရူၤ--- သီခါဖျါကပၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ခးသံဝဲ ကိၤလ--- ဒီး မ့ၢ်ကိၤဂ--- တခီ အဝဲသ့ၣ်ဖိၣ် တၢ်ဃာ်ဝံၤ ကူးတဲာ်အကိၢ်ဘိန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢ ကီၢ်ပယီၤသး ဖိၣ်တၢ်ဃာ်အီၤအိၣ်တီၢ် ဒီးသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပျါလီၤကွံာ်အဝဲသ့ၣ် ဖဲအလဲၤတုၤဝဲလၢသယဲၣ်ခိၣ်ပူၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသးမၤဆူၣ်သဝီဖိလဲၤနဲၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ကျဲ တၢ်ကဲထီၣ် သးအဂၤတခါဖဲ လါဖျါတြုၤအါရံၤ ၂၃ သီ, ၂၀၂၆ နံၣ်ဖဲ ယဖ--- ကရူၢ်, တၢ်ကြၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ် လီၤ. ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၂၀၂၆ နံၣ် နံၣ်ထီၣ်သီ ဖဲသးမိၤစိရီၤတီ ခိၣ်ရီၢ်မဲ မၤတၢ် ဃုထၢခံကူၢ်တကူၢ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ပယီၤသး ဆၢအါထီၣ်အသးကျိၤသီသ့ၣ်တဖၣ်ဆူ တၢ်ကြၢ်ကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ် ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဟးထီၣ်က့ၤလီၤ မၤသးတၢ် ဟူၣ်တၢ်ဂဲၤအဆၢကတီၢ် လဲၤတလၢခိၣ်ဘၣ်လၢ KNU တၢ်ပၤ ဟီၣ်ကဝီၤပူၤအဆၢက တီၢ် လဲၤတီၣ်နီၣ်သဂၢ်ဘၣ် သဝီဖိ (၂) ဂၤလၢအကျိးပူၤဒီး ဖိၣ်မၤအလဲၤနဲၣ်ကျဲန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိ (၂) ဂၤ အံၤမ့ၢ် စိၤ အဝ--- အိၣ်ဖဲ ယထ--- သဝီ, ယဖ--- ကရူၢ်ဒီး မ့ မ့ၢ်စိၤ အပ---တခီ အိၣ်ဝဲဖဲ ယဖ--- သဝီ, ယဖ--- ကရူၢ်ပူၤန့ၣ် လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ် ဖိၣ်တၢ်ဃာ်သဝီဖိ (၂) ဂၤအံၤဝံၤအ လီၢ်ခံ လၢစၢၤနီၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤ ပျါလီၤကွံာ်ဝဲ စိၤဃဖ--- မ့ၢ်လၢ အခိၣ်န့ၣ်တဘၣ်လီၤဘၣ်စးအါ အါဘၣ်အသိဒီး မၤဆူၣ်ဝဲ စိၤ အဝ--- လၢ ကလဲၤနဲၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ကျဲဆူညါ တုၤလၢအဝဲသ့ၣ် က့ၤတုၤလၢ တၢ်ခးကျိးဒိၣ်လီၤလၢ အဝဲသ့ၣ်ဆိလီၤပာ်ဝဲတစီၢ် တလီၤအလီၢ်အံၤဝံၤအလီၢ်ခံ ပျါလီၤကွံာ်စ့ၢ်ကီး စိၤ အဝ--- ဒီး ဟ့ၣ်ထွဲဝဲစု ၅,၀၀၀ ကူးန့ၣ်လီၤ. လီၤက ဝီၤ ယထ--- သဝီဖိ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တဟါဃီဃီဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သးအနံၤဝဲန့ၣ် အဝဲ သ့ၣ်ထံၣ် စိၤ အပ--- လၢသဝီပူၤ ပျါတၢ်တလီၤ မၢ်ဒီးဘၣ်ဒီး စံး ဆၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်သံကွံာ်တဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ဃ) တၢ်မၤလီၤမၢ်ဆူၣ်ပုၤကူပုၤကညီ

ဖဲတၢ်ကွဲးလံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤအဆၢကတီၢ် KHRG ဒီးန့ၢ် ဘၣ်လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါ (၁၇) ဘၣ် ဘၣ်ဃးတၢ်မၤလီၤမၢ်ဆူၣ်ပုၤကူ ပုၤ ကညီလၢ အကဲထီၣ်သးဖဲတၢ်ဖိၣ်န့ၢ်ဆူၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်န့ၢ်ဆူၣ်သဝီဖိဝံၤအလီၢ်ခံ ညီန့ၢ်တ ဟ့ၣ် ဒုးသ့ၣ်ညါအဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီး ပုၤတဝါဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး ပုၤလၢအအဲၣ်ဝဲတဂၤဂၤအတၢ်အိၣ်သးနီတ မံၤဘၣ် မ့တ မ့ၢ် တၢ်တဒုးသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်လၢ အအိၣ်တၢ်လီၢ် ဖဲလဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီး တၢ်ပညိၣ်လၢ အပာ်န့ၣ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအသိ သဲစးတၢ် ဒိသဒၢလၢ လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး အ ဝဲသ့ၣ်ကွံာ်ဆၢၣ် မဲာ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤအါမၤနးသ့ၣ်တဖၣ် နးနးက

လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလီၤမၤဆူၣ်ပုၤကူပုၤကညီဂိုဝ်းတၢ်ကဲထီၣ်သးလၢ တၢ်မၤနီၣ်မၤ ဃၢန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် စးထီၣ်လီၤမၤအသးလၢ တသိခံသီ တုၤလၢတဘျုးန့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢအိကူး ၂၀၂၆ န့ၣ်အံၤန့ၣ် သဝီဖိလၢ အလီၤမၤအိၣ်ဒီး (၁၁) ဂၤညါန့ၣ်လီၤ.¹²

အဒိ ဖဲလၢမးရှး ၁၈ သီ, ၂၀၂၆ န့ၣ် ကဘၣ်ဖဲ ဟၢလီၤခီ ဖိးဝဝ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ပယီၤသးဖိလၢအအိၣ်ဖဲ တၢ်သ မံသ မိးတြဲၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်တၢ်ဃာ်ဒီး သမံသမိးဝဲသဝီဖိ (၂) ဂၤလၢအမံၤမ့ၢ် စီၤခူ--- (၁၇ န့ၣ်) ဒီး စီၤဃ--- (၂၁ န့ၣ်) အိၣ်လၢ ရှတ--- သဝီ, ရှပူ--- ကရူာ်, နိၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒူပျၢ်ယၢ် ကီၢ်ရဲၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် သမံသမိးအဝဲသ့ၣ် အဆၢကတီၢ် အဝဲသ့ၣ်တီၢ်ဒီးထီဝဲသဝီဖိ (၂) ဂၤအံၤအမံၤသ့ၣ် တဘျုးထံၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. တၢ်သမံသမိးဒီး တၢ်တီၢ်မၤဒၢၣ်မၤလီၤ အဝဲသ့ၣ်တုၤလီၤလၢ ဟၢလီၤခီ ဖိးဝဝ န့ၣ်ရံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ ကီၢ်ပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကးဘၢအဝဲသ့ၣ် (၂) ဂၤလၢအမံၤသ့ၣ်ဒီး ထဲကူကွံာ် လဲၣ်တီၢ်ဆၢအဝဲသ့ၣ်ဆူသးကလၢလီၤန့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်လဲၣ်တုၤလၢ သးကလၢလီၤတဘျီဃီ ကီၢ်ပယီၤ သးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဖၢန့ၣ်လီၤအဝဲသ့ၣ်လၢ ဒၢးတဖျၢၣ်အပူၤဒီး ကျီၤတၢ်ဃာ်အစုန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မံလၢတၢ်ပျီပူၤ, အိၣ်ဘၣ်မ့ၢ် တနံၤတဘျီဒီး အိၣ်လုာ်ဘၣ်ထံတနံၤတဘျီန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဒုးဃာ်အဝဲသ့ၣ်လၢ သးကလၢပူၤအခါ အဝဲသ့ၣ်အိၣ် တၢ်လီၤဖဲလဲၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ် (၂) ဂၤလၢအမံၤ အဟံၣ်ဖိဃီဖိတသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး အဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိလဲၣ်ဃုဝဲ လီၤကဝီၤခိၣ်န့ၣ် တဂၤလၢအအိၣ်ဖဲ စ့ၣ်ကွံာ်ပူၤ(မ့ၢ်အကဲတၢ်ကရၢကရီ မ့တမ့ၢ် ဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးအိၣ်မနုၤလဲၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်) ဒီး အသဝီသးပုၤ လၢကလဲၣ်ဃုစၢၤအိၣ်အဖိဖဲ ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်သမံသမိးတြဲၤလီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢအုၣ်ဖျၢၣ် ၂ သီ, ၂၀၂၆ န့ၣ်ကဘၣ်ဖဲ ဂီၤခီ ၁၀းဝဝ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ပယီၤသးဖိတဖၣ် က့ၤဆၢကဒါအဝဲသ့ၣ် ဖဲသးတၢ်သမံသမိးတြဲၤလီၤဒီး ပျဲအဝဲသ့ၣ်က့ၤလၢဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤတခါဖဲ လၢဖျၢၣ်တြဲၤအါရံၤ ၁၄ သီ, ၂၀၂၅ န့ၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသးဖိလၢအအိၣ်ဟဲလၢ တီအူၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ဟဲန့ၣ်လီၤလၢ ရှပူ--- ကရူာ်, ဒိၣ်ဖါခိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, တီအူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤအဃိ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး လီၤကဝီၤ PDF ဒီး KNLA သးရဲၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၅) သးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲတၢ်လီၤလၢအဘူးဒီး ရှတ--- သဝီ, ရှပူ--- ကရူာ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဒုးကဲထီၣ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်န့ၣ်ဝဲသဝီဖိ (၃) ဂၤ ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်လၢတယီၤကျိးပူၤလၢအဘူးဒီး တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အလီၤ တတီၤဒီး ဒုးဃာ်ဝဲဖဲ ရှတ--- သဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိ (၃) ဂၤအံၤအိၣ်လၢ ရှတ--- သဝီ, ရှပူ--- ကရူာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢ ကီၢ်ပယီၤ သးသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်တၢ်ဃာ်အကျါ (၂) ဂၤမ့ၢ် ဖိသ့ၣ်သးန့ၣ်အိၣ်ဒၣ်ထဲ (၁၂) န့ၣ် ဒီး အဝဲတဂၤမ့ၢ် စီၤဒ--- သးန့ၣ်အိၣ် (၃၀) န့ၣ်တဂၤအံၤ ဒၢးဝဲပုၤသးဖိခိၣ်ဖဲဒီးန့ၣ်လီၤ. သ

ဝီဖိလၢအတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးသးဖိၣ်စုကဝဲ. မ့တအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် ညီန့ၣ်အဝဲသ့ၣ် ဒၢးပုၤသးဖိခိၣ်ဖဲဒီးမ့ၢ်လၢ အကဒိသဒါခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဒီး ဒၢးဘၣ်အခိၣ်မ့ၢ်ဖဲလၢ ဖဲမၤတၢ်လၢကျိးပူၤတၢ်ဘျုးဒီး ကပံာ်ကျါအဆၢက တီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်အိၣ်လၢ အမၤသကိးတၢ်ဒီး လီၤကဝီၤပုၤပာ်ဆၢတၢ်ကရူာ်ကရၢ အဃိ တၢ်ဖိၣ်တၢ်ဃာ်အိၣ်ဒီး တဟံထီၣ်ဂိုဝ်းတၢ်ကျဲၤဘၢကျဲၤကွီၢ်အကျါအကျဲအသိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်ဟူၤလၢကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်သဝီဖိတဘျီ လီၤကဝီၤသိခါလၢအအိၣ်ဖဲ ရှတ--- သဝီတပါအံၤလဲၣ်ဃုထီၣ် ကီၢ်ပယီၤ သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢ ကပျၢ်လီၤကွံာ်ဖိသ့ၣ် (၂) ဂၤအံၤဝံၤအလီၢ်ခံ အဝဲသ့ၣ်ပျၢ်လီၤကွံာ်ဖိသ့ၣ် တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. သိခါတပါအံၤ တသ့ၣ်ညါ စီၤဒ--- ဘၣ်အဃိ အဝဲတလဲၣ်ဃုထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢ တၢ်ကပျၢ်လီၤကွံာ်အိၣ်အဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သိခါတပါအံၤပာ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ထံၣ်ကီၢ်ပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်တီၢ် စီၤဒ---န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ဖိၣ်စီၤဒ--- ဝံၤအလီၢ်ခံ မ့ၢ်အဝဲအိၣ်တၢ်လီၤဖဲလဲၣ်န့ၣ် သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိးဒီး သ့ၣ်ညါထွဲတၢ်နီတမံၤဘၣ်, ပုၤတ ထံၣ်အိၣ်လၢဘၣ်ဒီး လီၤမၤကွံာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.¹³

(င) တၢ်ထၢဆူၣ်သး

စးထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးမိၤစိရီၤလၢ အဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤတဖုအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကမ့ၢ်ဘၣ်မၤစၢၤတၢ်ကဲသးတၢ် သိၣ်တၢ်သီ ဒ်တၢ်ဘၣ်အသးတဒိပၤဒၣ်ဝဲအသိး ဖဲလၢဖျၢၣ်တြဲၤအါရံၤ ၂၀၂၄ န့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဝဲအံၤဒီး မၤပယွဲထၢဆူၣ်သဝီဖိကဲသးန့ၣ်လီၤ. ဖဲလံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤအဆၢကတီၢ် KHRG တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ် ပာ်မၤအသးလၢအမၤတၢ်လၢ အဖိးမံၤဒဲသဲးအိၣ်အသိး, ပညိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်သဝီဖိဃုာ်ဒီး ဖိသ့ၣ်တဖၣ် မၤဆူၣ် ကဲသးန့ၣ်လီၤ.¹⁴ တၢ်ထၢဆူၣ်သးအက့ၢ်အဂီၢ်အကျါအကျဲပုၤဃုာ်ဒီး တၢ်မၤအမၤသီ, တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး, တၢ်အိၣ်ကဘျီအိၣ် ကဘျီဒီး တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစိးသ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢအံၤန့ၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးကစံၣ်ညိၣ်ဒီး ဖၢန့ၣ်လီၤတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးလၢ သဝီဖိအပူၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၢ် လီၤကဝီၤသဝီဖိလၢ KHRG မၤတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အထံၣ်ကီၢ်ပယီၤသး သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒဲအမ့ၢ် ပုၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤတဖုအသိးဒီး ပာ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ပာ်သ့ၣ်ပာ်သးလၢ အထီဒါဝဲတၢ်ထၢသးတခါ အံၤ မ့ၢ်လၢအသ့ၣ်ညါဝဲလၢကဘၣ်ဒုးထီဒါက့ၤ အပုၤကလုာ်ဒၣ်ဝဲအဃိန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိ စီၤဆ--- (၂၈ န့ၣ်) အိၣ်ဖဲ ရှတ---ကရူာ်, ထီတထွာ်ကီၢ်ဆၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ, “ယလူၤပိာ်ထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီဝဲအံၤတကဲဘၣ်မ့ၢ်လၢ ယန့ၣ်ပာ်လၢ ယမ့ၢ်ကဲပယီၤ သးန့ၣ် ယကဘၣ်မၤတၢ်လၢအတဂ့ၤလၢ ပုၤဂၤအဂီၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်. ယမ့ၢ်န့ၣ်လီၤလၢအ

ဝဲသ့ၣ်ကျိၣ်န့ၣ် ပုၤကမၤယမၤတၢ်ဒ် SAC (ပယီၤသး) ဖိမၤဝဲတဖၣ်အသးလီၤ. အခိၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤဆါပယွဲပုၤကညီ. (...) လၢထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤန့ၣ် တၢ်ထၢသးတၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်အံၤ န့ၣ်အိၣ် ဒီး ယသ့ၣ်ညါဘၣ်ဆၣ် ယဆိကမိၣ်လၢတၢ်လၢအမၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဒ်သးကဒိသဒါအထံအကီၢ်ဒီး အပုၤကလုာ် အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် လၢပထံပကီၢ်တခါ ပမ့ၢ်လဲၤကဲသးန့ၣ် ပုၤကမၤပမၤအၢကဒါပပုၤကလုာ်တခါ. အယီၤ ပုၤသးစၢ်အိၣ်အါဂၤ ဃုာ်ဒီးယၤ တတူၢ်လိာ်ဝဲတၢ်အိၣ်သးတခါအံၤဘၣ်.” အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတဲဒုးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ,

“

“တၢ်ဖိၣ်ပုၤဒီး မၤပ လဲၤကဲ SAC (ပယီၤ) သးသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးဒုၣ်လံၤ. အါဒုၣ်တၢ်တက့ၢ် ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လဲၤလၢတၢ်ဒုး ပျီပုၤ. အဝဲသ့ၣ်သံလၢ တၢ်ဒုးပျီပုၤဒီးဒုၣ်လံၤ မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်လဲၤခီဖျိဘၣ်ဃး တၢ်ဒုးတၢ်ယၤတအိၣ်ဘၣ်အယီၤ. ယမ့ၢ်လဲၤကဲ SAC သးန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ကမၤယလဲၤဒုးထီၣ်ဒါက့ၤယပုၤကလုာ်ဒီး လီၤကဝီၤပုၤပၢ်ဆၢသးဖိၣ်စုကဝဲဒ်အမ့ၢ် PDF သ့ၣ်တဖၣ်. တၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤအယီၤ ယတူၢ်လိာ်တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.”

ကီၢ်ပယီၤသးထၢဆူၣ်သးကဲထီၣ်သးတခါဖဲ ၂၀၂၄ နံၣ်ဘူးကလၢ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ပယီၤသးဖိတဖၣ် ဖိၣ်တၢ်ဃာ်ဝဲဖိသ့ၣ် (၁၇) နံၣ်လၢအမံၤမ့ၢ် ဘ--- အိၣ်ဖဲ ၅၅--- သဝီ, ၅၅--- ဟီၣ်ကဝီၤလီၤဆီ, မူကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်တကၤအံၤ ဖဲညါပုၤသၤယၤတၢ်သမံသမိၤတြဲၤလီၤန့ၣ်လီၤ. တချုးလၢတၢ်ဆုၢ်အီၤဆူတၢ်ထၢသးဝဲလီၤဒီးဘၣ်န့ၣ် သးဖိသ့ၣ်တဖၣ်တဲအီၤလၢ အထံဖိ ကီၢ်ဖိလံာ်အုၣ်သးတအိၣ်ဘၣ်ဃီ တၢ်ဖိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအအိၣ်ဖဲ တၢ်ထၢသးဝဲလီၤအခါ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဆါပယွဲ အနီၢ်ခိက့ၢ်ဂီၤဒီး ဃုဆူၣ်ဃုစးကျိၣ်စုသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘ--- အတၢ်လဲၤခီဖျိအဖိခိၣ် အဝဲဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤဝဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိၣ်ဒ်အံၤ, “ယတူၢ်ဘၣ်တၢ်အၢသီနးမး.တၢ်မၤအၢရၢၢ်စၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ပၣ်ဃုာ်စ့ၢ်. မ့ၢ်နီၤအဆၢကတီၢ် ပတမံဘၣ်ဘၣ်. (...) ယဆိး က့သန့ၣ်က့ ယအိၣ်ပတုၣ်တန့ၢ်ဘၣ်. ယဘၣ်လဲၤလီၤတၢ်မၤလီၤ. ယတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်. ပလုာ်ဘၣ်ထံတန့ၣ်ထဲတဘျီဒီး ယကံၣ် ဒုၣ်ဘၣ်စးထီၣ်သးလံ. ယခိၣ်သ့ၣ်အပူၤလီၤထီၣ်. ထံခုၣ်ဒိၣ်မးအယီၤ ယတအီၤလုာ်ဘၣ်ထံဘၣ်. ကဘၣ်ဖဲဂီၤခီ ၁၂:၀၀ နံၣ်ရံၣ် အဆၢကတီၢ်. (...) ပကအိၣ်ဘုးအဂီၢ်ဒ်လံာ် တၢ်ဆၢကတီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. ဖဲအဝဲသ့ၣ်အူထီၣ် မိကူၤလံအဆၢကတီၢ် ပလဲၤရဲၣ် လီၤသးမ့ၢ်စးခဲန့ၣ် SAC (ပယီၤ) သးမၤပဆိလီၤခိၣ် မံၤကြၢ်လီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤဒီး တီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. (ကီၢ်ပယီၤသးဖိ) တီၢ်ဘၣ်ယၤ (၂) ထံၣ်.” ထီၣ်တၢ်မၤလီၤတန့ၣ်ဝဲတၢ်ဆုၢ် ဘ--- ဆူတၢ်မံၤညါသးကလၢဖဲယီၤဒိၣ်ကီၢ်စဲၣ် လၢ

ကဒုးတၢ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲအလဲၤ တုၤဝဲဖဲန့ၣ်တယံၤတမီၢ်ဘၣ်အတီၢ်ပူၤ အဝဲဒီးပုၤအဂၤတနီၤ ဃုာ်ပူၤဖျးကွဲၣ်အသးန့ၢ်ဒီး က့ဘၣ်လၢအဟံၣ် န့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤ ခီဖျိဘၣ်တၢ်ဝဲအံၤဝဲအလီၢ်ခဲ ဟံၣ်ဖျိထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ,

“

“ယလဲၤလၢဂ့ၢ်ပုၤတဘျီလၢဘၣ်. ယလဲၤခီဖျိဘၣ်တၢ်အံၤ အယီၤ ယပျံၤတၢ်လံ. လီၤပျံၤလီၤဖုးနီၢ်ကီၢ်လီၤ. ယမ့ၢ်မၤဒူထီၣ်ယသးလဲၤလၢဂ့ၢ်ပုၤဒီး က့ၤကဒါ (လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးလီၢ်) ဒု ပသးသ မူကအိၣ်လၢအစုပူၤန့ၣ်လီၤ.”

၃.၂. တၢ်ဖိၣ်ထွဲထီၣ်ခံတဖၣ်

တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် ကဲထီၣ်သးဖဲ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျူဝဲၤအလီၢ်ခဲ ဒုးအိၣ်ထီၣ်နီၢ်ခိ, နီၢ်သး, ပုၤတဝါဒီး ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွဲၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး, အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်ဒီး ပုၤတဝါတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအိၣ်ထီၣ် ဝဲ အါအါဝီဝီန့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိတဖၣ် လီၤဆီဒ်တၢ် ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်နီၢ်ခိတၢ်မၤဆါပယွဲဒီး တၢ်မၤအၢမၤသီတဖၣ် အိၣ်မူ ဝဲဒ်လၢနီၢ်ခိက့ၢ်ဂီၤအတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးထီရီၤဒီး သးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အယံာ်ထၢလၢ အတဒိးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၤစါယါ ဘျီဒီး တဒိးန့ၢ်တၢ်ဘျီဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒ်တၢ် တၢ်မၤဆါပယွဲတဖၣ်အံၤ ကဲထီၣ်တၢ်တၢ် တၢ်လၢဟံၣ်ခိၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ကဆိၣ်ထွဲ အဟံၣ်ဖိဃီဖိတၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူ မ့ၢ်တသ့လၢဘၣ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအလီၤမၤ မ့တမ့ၢ်သံကွဲၣ်တဖၣ် လီၤဆီဒ်တၢ် ပုၤလၢအမ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢ အလုာ်ဒီးအိၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢအအိၣ်လီၤတဲာ်လီၤဆီဒ်တၢ် မၤဒီးဖိလၢဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢအီၤတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢမဲာ်ဒီး တၢ်တၢ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ် မ့ၢ်မ့ၢ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိ ဘၣ်အိၣ်လီၤမ့ၢ်လီၤဖး, အိၣ်ဘၣ်လၢ တၢ်အိၣ်သးနးနးကလဲာ်, တၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူတၢ်ဂ့ၢ် ကီတဖၣ်, တၢ်အိၣ်တကူၤတလၢဒီး တအိၣ်ဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲဒီး တဒိးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

နီၢ်တဂၤတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး

တၢ်ကဲထီၣ်သးတခါ ဟံၣ်ဖျိထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်မၤပယွဲပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်ဘၣ်ဃး နီၢ်တဂၤတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးကဲထီၣ်သးဖဲ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျူ စးထီၣ်ကဲထီၣ်သးဖဲ လၢအိးကထိဘၣ် ၁၁ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ် ပယီၤသးခိၣ်ချ့သးရဲၣ် (ခမရ) နီၣ်ဂံၢ် (၄၀၅) အိၣ်သ့ၣ်လီၤသးဖဲ ယဆ--- ကရူာ်, ဘံလုကီၢ်ဆၣ်, ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ် ဖိၣ်န့ၣ်ဝဲ ယဆ--- သဝီဖိ (၈)

ဂၤဒီး ပၢ်ဒုၣ်ပၢ် ကကမၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ကညီဒီကလုာ်စၢ ဖှိၣ်ကရၢ (KNU) အပူၤတဖၣ်ဒီးလၢခံ မၤအၢမၤသီအဝဲသ့ၣ် န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢတၢ်မၤအၢ မၤသီအသီ သဝီဖိတဂၤလၢ အမ့ၢ် စီအ--- ဘၣ်ဒိဝံၤ သံဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိ သးနံၣ်အိၣ် (၅၇) နံၣ်လၢ အတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤလၢ အမံၤမ့ၢ် နီၢ်အအ--- အိၣ်လၢ ယဒ--- သဝီ, ယဆ--- ကရူၢ်, ပၢ်ဖျါထီၣ် KHRG လၢ “ပလဲၤ တီဆါပြးသ့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ ပဟဲက့ၤလၢ ပဒဲအိၣ်လၢပကီၣ် ကျိးပူၤ. (...) ပယီၤသးဖိ (၄) ဂၤအဟဲဖိၣ်ပုၤဒီး မၤအၢမၤသီ ပုၤဒဲန့ၣ်. (...) သးဖိတဂၤတီၢ်ယၤဒီးအကျိ. အဝဲတီၢ် ဝဲဒၣ် ပုၤ အဂၤလၢ (၃x၂) သ့ၣ်ကုာ်. ယဘၣ်လဲၤဆးယတၢ်ပူၤလီၢ် က အိၣ် (၅) ဘျီညါ.” ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဂၤတဂၤလၢ သးနံၣ် အိၣ် (၅၃) နံၣ်လၢ အမံၤမ့ၢ် စီအဘ--- အိၣ်လၢ ယဆ--- သဝီစံးဝဲ လၢ “ပယီၤသးဖိတဖၣ်တီၢ်ယၤ (၅) ဘျီညါ. အဝဲသ့ၣ်တီၢ် ယ ခိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်ဒီးကျိစံး (၄) ဘျီညါ. ယကိာ်ဃံကံ (၂) ဘိဒီး ယစုနၢ ကံတဘိ. (...) သးဖိတဂၤ ဆိၣ်အကျိခိၣ်လၢ ယနၢ်ကုလီၤ.” ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိ (၇) ဂၤအံၤ ပူၤဖျဲးထီၣ်ကွံာ်ဝံၤအလီၢ်ခံ တဒီး န့ၢ်ဘၣ်နီၢ်သးတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢ လၢ ကမၤဂ့ၤထီၣ် အဝဲသ့ၣ်သးတၢ်အိၣ်မုာ်ဆိးပၤအဂီၢ် ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. တနံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ ဖဲလၢအိးကထိဘၣ် ၂၄ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် KHRG မၤနီၣ်မၤဃါတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်ဖိၣ်န့ၢ်ဒီး တၢ်မၤ အၢမၤသီတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ကဲထီၣ်သးလၢသဝီဖိတဖၣ် ဒ်အ မ့ၢ် နီၢ်ခိ, နီၢ်သးဒီး ပုၤတဝါတၢ်အိၣ်မုာ်ဆိးပၤဒီး အဝဲသ့ၣ် အ နီၢ်ကစၢဒီး ဟံၣ်ဖိဃီဖိတၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ် ထံးအံၤ တကတၢ်ဒီးဖဲ တၢ်မၤပယွဲကဲထီၣ်သး အဆၢကတီၢ်ဘၣ်အဖိခိၣ် စီအဘ--- စံးဝဲလၢ “ဖဲယဘၣ်ဒိ ဝံၤအလီၢ်ခံ ယတတူၢ် ဘၣ်လၢ ယအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒ်သိးအ ပူၤကွံာ်လၢဘၣ်. ခဲအံၤယတူၢ်ဘၣ်လၢ ယကံၤလီၤစၢဖးဒိၣ်ညါ. (...) လၢယတၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိ သးသမူအဂီၢ် ယမၤတၢ်တသ့ဂ့ၤ ဂ့ၤလၢဘၣ်.”

ဟံၣ်ဖိဃီဖိတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး

ပုၤလၢအအဲၣ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ် တအိၣ်လၢဘၣ်အသီ ဟံၣ်ဖိဃီ ဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိး ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးနးနးကလဲၣ်ဒီး ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ် မဲာ်ဝဲဒၣ်ဒီး တၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူတၢ်ဂ့ၢ်ကီ ဒိၣ်ဒိၣ်မုာ်န့ၣ် လီၤ. ဒ်တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်အီၤဖဲအဖိခိၣ်အသိး ဖဲတၢ်ဖိၣ်န့ၢ်ဒီး တၢ် မၤအၢမၤသီ ကဲထီၣ်သးအဆၢကတီၢ် စီအ--- သံဝဲဒၣ်အဖိခိၣ် စီအဘ--- တဲဖျါထီၣ်က့ၤ တၢ်တၢ်တၢ်တဖၣ်လၢ စီအ--- အ ဟံၣ်ဖိဃီဖိဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အံၤ, “စီအ--- သံ ဝံၤအလီၢ်ခံ အမၤဒီး အဖိမုာ်တဖၣ်မုာ်ပိာ်မုာ်ကိးဂၤဒီးအသိ က မၤတၢ်လၢအဝဲ သ့ၣ်တၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူအဂီၢ် တလၢထီၣ် ပုၤထီၣ်ဘၣ်ဒီး အဖိတထီၣ်ဘၣ်ကွၢ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်. (...) စီအ--- အမၤန့ၣ် တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့တဂ့ၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်.” အပၢ်ဖျါထီၣ် လၢ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိဒ်လဲာ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒိၣ်ဒိၣ်

မုာ်မုာ်ဒီး စံးဝဲလၢ “သဝီဖိအဂၤလၢ ပယီၤသးဖိတီၢ်အီၤတဖၣ် အ ဝဲသ့ၣ်ကဖိးတၢ်မၤတၢ်လၢ အဟံၣ်ဖိဃီဖိတၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသး သမူဒ်သိးလၢ အပူၤ ကွံာ်တသ့လၢဘၣ်. (...) ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် ဖိတဂၤလၢ အအိၣ်ယဃ--- တၢ်လီၢ်န့ၣ် ပုၤတီၢ်အီၤဒီးအစုကၢဝဲ ဒၣ်အသီ အစုတဘၣ် လီၢ်ဘၣ်ဆးဂ့ၤဂ့ၤလၢဘၣ်. စီအဆ--- လၢအထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢ ယဒ--- တပူၤဃီဒီးယၤန့ၣ် ခဲအံၤအ ဂံၢ်စၢဒီး အမၤတၢ်မၤဃၢ တန့ၢ်လၢဘၣ်. စီအဒ--- အံၤပုၤတီၢ် အီၤဒီးအခိၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဒိအသီ အဘၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢဂ့ၢ်ပူၤ ဒီး အခဲအံၤန့ၣ် အတဲတၢ် န့ၣ်အကလုာ်သိၣ်ဆဲးဆဲးဖိဒီး ပတ နၢ်ဟူအီၤဂ့ၤဂ့ၤလၢဘၣ်.”

တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤတခါ ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီဃာ် ပုၤလၢအကွၢ်ထွဲကဟုကယာ် အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အသီ ဖိဒ်ဖိသ့ၣ် တဖၣ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒိၣ်ဒိၣ်မုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကဲထီၣ်သး ဖဲ လၢအိးကထိဘၣ် ၂၀၂၅ နံၣ်စးထီၣ်သီ ဖဲလၢပလၢအမံၤ မ့ၢ် စီအဂ--- တဂၤအိၣ်လၢ ယဟ--- သဝီ, ယဟ--- ကရူၢ်, ကိးတရံးကီၢ်ဆၢၣ်, ဒူပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရ့ၣ် လဲၤဃုာ်အိၣ်ကမ့ၢ်လၢ ယဒ--- သဝီ, ယဒ--- ကရူၢ်, ကိးတရံးကီၢ်ဆၢၣ်ဃုာ်ဒီး အဖိတ ဖၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢအိးကထိဘၣ် ၁၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် န့ၣ် စီအဂ--- တဲအဖိလၢ ကအိၣ်ခိးအီၤဖဲတၢ်ဃုာ်အိၣ်ကမ့ၢ်အ လီၢ်ဒီး အကက့ၤလၢအသဝီလၢအဟံၣ်ဖိဃီဖိ တၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ် ခိၣ်သးသမူအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. အတဟဲက့ၤကဒါက့ၤလၢအဖိအိၣ် နီတဘျီလၢဘၣ်ဒီး ဒီဖျါလၢအမိၢ်ပုၤန့ၣ်ပုၤတထံၣ်က့ၤအီၤ နီတ ဘျီလၢဘၣ်အသီ န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ ဖဲအဝဲက့ၤ လၢကျဲအဆၢကတီၢ် ပယီၤသးမၤလီၤမၤကွံာ်အီၤန့ၣ်လီၤ. အဖိ တဖၣ်အံၤ အမိလဲၤမၤ တၢ်လၢကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်အသီ ပုၤလၢကကွၢ် ထွဲအဝဲသ့ၣ်တအိၣ်နီတဂၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံ အဝဲသ့ၣ်အမုာ် ဂံၢ်တဂၤလဲၤပိာ်စီက့ၤ အဝဲသ့ၣ်လၢ ကက့ၤအိၣ်ဒီးအဟံၣ်ဖိဃီ ဖိန့ၣ်လီၤ.

ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အဂီၢ် တၢ်တီတၢ်တြီတအိၣ်

ဒီဖျါလၢ တၢ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ် ကီၢ်ပယီၤသးဂ့ၢ်ဝီတန့ၢ်ဘၣ်အသီ သဝီဖိတဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်တီတၢ်တြီအိၣ်ထဲစ့ၢ်ကိးဖိန့ၣ်လီၤ. တၢ်အုၣ်သးတဖၣ်အိၣ်ဖျါဝဲလၢ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီဃာ်တၢ်အိၣ် မူဟူးဂဲၤသဘျ့ဒီး တၢ်မၤပယွဲပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်ကဲထီၣ်သးဝံၤအ လီၢ်ခံ တၢ်ဃီထံသမံသမိး မ့တမ့ၢ် တၢ်တီတၢ်တြီကျိကျဲတ အိၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ ဖဲလၢအိးကူး ၂၅ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၣ် စီအဟ--- အအိၣ်လၢ ယဟ--- သဝီ ဟးဃုကွၢ်ပနၢ်အဆၢက တီၢ် ဘၣ်သဂၢ်ဒီးပယီၤသးဒီး ပယီၤသးမၤလီၤမၤန့ၣ်ဆူၣ်အီၤန့ၣ် လီၤ. စးထီၣ်ဖဲ န့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ အဟံၣ်ဖိဃီဖိတဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ် မၤစၢ, တၢ်စံးဆၢ မ့တမ့ၢ် တၢ်တီတၢ်တြီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢ အိးကထိဘၣ် ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် KHRG သံကွၢ်သံဒီးက့ၤ တၢ် ဘျီတၢ်ဘါခိၣ်နၢ်တဂၤလၢ အသးနံၣ်အိၣ် (၆၁) နံၣ်လၢအ မံၤမ့ၢ် စီအဒ--- အိၣ်လၢ ယဒ--- သဝီ, ယက--- ကရူၢ်, ဒွဲၣ်

လိကီၢ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်ဘၣ်ဃးဒီး စီၤအဟ--- အတၢ်လီၤ မၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤဒီးစံးဝဲလၢ “မတၤဂၤမၢ် တလူၤဃုအီၤ မ့တ မ့ၢ် သံကွၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤဘၣ်. အမိအပါ, အမၢ်ဂၢ် ဒီး အဖါတၢ် တဖၣ်ဟးလူၤဃုအီၤဘၣ်ဆၢၣ် မတၤဂၤမၢ် ဃုစၢၤအဝဲသ့ၣ်တ သ့ၣ်ဘၣ်. ပုၤကညီတဂၤကြးအိၣ်ဒီးအလုၢ်အပူၤဒီး ဖဲအဝဲသ့ၣ် လီၤမၢ်အဆၢကတီၢ် တၢ်ကြးဃုအီၤန့ၣ်လီၤ. ပကြးဃုသ့ၣ်ညါ အဝဲသ့ၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤလၢ အလီၢ်မၢ်ဒ်လဲၣ် မ့ၢ်ပယီၤသးဖီၣ်အဝဲ သ့ၣ်ဒီး မၤသံအဝဲသ့ၣ်ခီၣ်. အစၢၤကတၢၢ်ဒု တၢ်လၢပုၤမၤသ့တ ဖၣ်ခဲလၢန့ၣ် ပုၤကြးမၤအီၤလၢ ကဃုအီၤဒီး ပုၤလၢအလီၢ်မၢ် အဂီၢ် ပမၤတၢ်တခါခါမ့ၢ်တသ့လၢဘၣ် အဆၢ ကတီၢ်ဒု နီၣ်ပၢၢ် အီၤသ့လီၤမီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ခဲအံၤ တၢ်ဃီထံသမံသမိးအတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါဘၣ်ဃး တၢ်ကဲထီၣ် သးန့ၣ် တအိၣ်နီၣ်တမံဘၣ်. အဟံၣ်ဖီၣ်ဖီၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဟးလူၤဃုအီၤ ဒီး သံကွၢ်တၢ်လီၤဖဲအံၤဝးဝးလံ. (...) အဝဲသ့ၣ်လဲၤစ့ၢ်ကီးလၢ မဲၢ်ပြံးခံပယီၤသးကလၢသးခိၣ်အိၣ် ဘၣ်ဆၢၣ်သးကလၢသး ခိၣ်တဲအဝဲသ့ၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တဖီၣ်အီၤဘၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဖီၣ် အီၤန့ၣ် ကပျၢ်လီၤကွံၣ်အီၤလီၤ. ပဃုတၢ်အဆၢတဘၣ်နီၣ်တမံ ဘၣ်. မ့ၢ်အအိၣ်မူဒီးမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် ပယီၤသးမၤသံအီၤလံခါန့ၣ် ပ တသ့ၣ်ညါဘၣ်.”

၃.၃. ဒုဖိသဝီဖိတၢ်မၤခိၣ်ဆၢအကျိၤအကျဲ

လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံထံးအပူၤ ပယီၤသးတၢ်မၤဘၣ်ဒီး ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်ကဲထီၣ်သးဆူညါကွၢ်ကွၢ်သနံက့ သဝီဖိ အိၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်ပူၤတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်တူၢ်န့ၣ်ခိၣ်ကဲဒီး ပာ် ဖျါထီၣ်တၢ်မၤခိၣ်ဆၢအကျိၤအကျဲအိၣ်ဝဲအါဘီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲသဝီ ဖိတဖၣ် ဘၣ် တၢ်ဒုးဃာ်အဝဲသ့ၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဖီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ် အဆၢကတီၢ် ဟံၣ်ဖီၣ်ဖီၣ်ဒီး ပုၤအိၣ်လၢပုၤတဝုၤတဖၣ် ညီနီၢ် မၤစၢၤ လိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤ ခီဖျိဂုၣ်ကျဲးစးတဲခီဆၢပုၤမၤပယွဲ တၢ်တထံၣ်ဃီ မ့တမ့ၢ် တဲတၢ်ဒီးလီၤကဝီၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ လၢ အမ့ၢ်သဝီ သးပုၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါခိၣ်နီၢ် ဒ်သီးပုၤလၢအ ဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ် ကထူၣ်ဖျဲးထီၣ်ကွံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် ကဲထီၣ်သး တနီၤအကျါ ဟံၣ်ဖီၣ်ဖီၣ်ဒီး ပုၤအိၣ်လၢပုၤတဝုၤတဖၣ် ဟ့ၣ်လီၤစုလၢပုၤမၤပယွဲတၢ်ဖိအအိၣ် လၢကကျဲၤဃု ကျဲၤဖိးပျၢ်လီၤအီၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢ ဘၣ်တၢ်ဒုးဃာ်အီၤ တဖၣ်န့ၣ် သူဝဲကျိၤကျဲၤအါဘီၣ်လၢ ကဟးဆဲး မ့တမ့ၢ် ကပူၤဖျဲး လၢ တၢ်ဖီၣ်အဝဲ သ့ၣ်အဂီၢ် ခီဖျိပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ယုၢ်ယီၣ်ပာ်ကဲ မ့တမ့ၢ် ဃုသကွံကညးသးဖိတဖၣ်ဒီး ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စုလၢ က ထူၣ်ဖျဲးကွံၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

လၢန့ၢ်အမဲၣ်ညါ လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်န့ၣ် ဒ်သီးကီၢ်ပယီၤသး တဖီၣ်အီၤ, ဖီၣ်ဒုးဃာ်အီၤ မ့ၢ်တမ့ၢ် ဖီၣ်န့ၢ်ဆူၣ်အီၤတဂ့ၤအဂီၢ် ဒီသ ဒၢလိာ်သးခီဖျိ ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးပယီၤသးအတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤလၢ တဂၤဒီးတဂၤအဘၣ်စၢၤအဃိ အဝဲသ့ၣ်ဟးဆဲး

တၢ်ကတိ ခိၣ်လီၤလီၤသးဒီးပယီၤသးသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခီ ဆၢတၢ်မၤကျိၤကျဲၤတဖၣ်အံၤ မၤစၢၤသဝီဖိတဖၣ်လၢကပူၤဖျဲး အဂီၢ်ဒီး တၢ်ဘၣ် ယိၣ်လီၤစ့ၢ်ဘၣ်ဆၢၣ် ကျိၤကျဲၤတဖၣ်အံၤတ မၤလီၢ်မၢ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် မ့တမ့ၢ် ဘျါဆဲးတၢ် ဖီၣ်န့ၢ်ဆူၣ်ကဲထီၣ်သး အဂီၢ်ခိၣ်ထံးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးတခါ ဖဲလၢမးရှး ၂၀ သီ, ၂၀၂၆ နံၣ်န့ၣ် ပယီၤ သးဖီၣ်န့ၢ်ဆူၣ် ကညီကလုာ်ဒုၣ်သဝီဖိတဖၣ်လၢ အတဲပယီၤ ကျိၣ်တဘၣ်ဘၣ်ဒီး မၤဆါပယွဲအဝဲသ့ၣ်နီၢ်ခီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲ ထီၣ်သးအံၤအဖီခိၣ် သဝီဖိတဖၣ်သ့ တၢ်မၤခိၣ်ဆၢအကျိၤအ ကျဲ တဖၣ်လၢ ဘၣ်တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဖဲအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤက ဝီၤသဝီဖိသးစၢ်ဃုဂၤ (ပိာ်ခွါသၢဂၤ, ပိာ်ခွါဖိတဂၤဒီး ပိာ်မုာ် ခံဂၤ) အိၣ်လၢ ယလ--- သဝီ, ယမ--- ကရူၢ်, နီၣ်တကီၢ်ကီၢ် ဆၢၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရၢၣ်လဲၤဆူသဝီအဂၤတဖျၢၣ်ဒီး လဲၤခိၣ်ပ ယီၤသးတၢ်သ မံတမိးအတြဲၤတခါလၢအအိၣ်ဖဲ ဆဲးကွံၣ်ဒီး ပယီၤသးဖိတဖၣ်ကီးပတုာ် ပိာ်ခွါသၢဂၤဒီး ပိာ်ခွါဖိတဂၤလၢ တၢ်သမံသမိးအတြဲၤ ဝံၤ သံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်သံကွၢ်လၢ ပယီၤ ကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသးစၢ်လွံၢ်ဂၤန့ၣ် တနီၢ်ပာ်ပယီၤကျိၣ်ဘၣ် အဃိ ပယီၤသးဖိတဖၣ် ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢ အဘၣ် ထွဲဒီးလီၤကဝီၤတၢ်ပာ်ဆၢကရူၢ်ကရၢဒီး သမံသမိးအဝဲသ့ၣ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးထံၣ်တၢ်ဂီၤတဘျီ လၢ စီၤအသ--- အလီၢ်တဲစိပူၤ လၢအမ့ၢ်သဝီဖိသးစၢ်တဖၣ် အသ ကီးတဂၤသီးဝဲဖျိခံကွၢ်လုာ်ဝံၤ ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အမဲၣ်သ့ၣ်တဂၤန့ၣ် အစၢၤကတၢၢ်သၢထံၣ်ဒီး ဖျိၣ်တၢ်အဝဲသ့ၣ်စု မၤအဝဲသ့ၣ်ချဲးလီၤ ခိၣ်ဆူၣ်နီၤယိၣ်ထီၣ်စုန့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံ အဝဲသ့ၣ်တၢ်သးစၢ်ဖိ လွံၢ်ဂၤဒီး နီၣ်က့အစၢၤကတၢၢ် တဂၤန့ၣ်အထံၣ် (၃၀) န့ၣ်လီၤ. စီၤအသ--- ပာ်ဖျါထီၣ်က့ၤ တၢ်ကဲထီၣ်သးဒီးအီၤဒီးစံးဝဲလၢ

“

“ဖဲအဝဲသ့ၣ်တၢ်ယၤအဆၢကတီၢ် ယကသၢတဘျီ ဘၣ်ဒီး ယခိၣ်မူညါ. ယတူၢ်တၢ်ဆါတကဲ ဘၣ်ဒီး ယဆိကမိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ခဲသံယၤမၢ် ကဂ့ၤဒၣ် ဒီဒီး.”

အဝဲသ့ၣ်သကီးမုာ်ခံဂၤလၢ ပုၤတပတုာ်အီၤလၢ တၢ်သမံသ မိး အတြဲၤဘၣ်န့ၣ် လဲၤဃုတၢ်မၤစၢၤလၢ BGF သးဖိတဖၣ်အ အိၣ်ဒီး တဲဘၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ပုၤလၢဘၣ်တၢ်ဖီၣ်အီၤတဖၣ် အ မ့ၢ်ဝဲသဝီဖိ န့ၣ်လီၤ. လၢခံ BGF သးဖိတဖၣ်ဆဲးကျိးဒီးပယီၤ သးလၢ ကပျၢ်ကွံၣ်သဝီဖိသးစၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲမုာ်နီၤလၢ ဘၣ်တၢ်ပျၢ်လီၤ ကွံၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ် သးစၢ်ဖိတဖၣ်တဆဲးလဲၤတၢ် လၢဘၣ်ဒီး ဆၢတဲာ်လီၤအသးလၢ ကက့ၤကဒါက့ၤဆူအသဝီ န့ၣ်လီၤ.¹⁵

၄. တၢ်ကတိၤကျိၢ်တၢ်ဒီး သဲစးတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး

တၢ်ကတိၤကျိၢ်တၢ်

တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအဖီၣ်ခိၣ်တဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ကီၢ်ပယီၤသး တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ် တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျုးဝံၤအလီၤခံ မၤဘၣ်ဒိ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်ကျိၢ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပယွဲတဖၣ်အံၤ အါထီၣ်ဝဲ စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၅ နံၣ်ဒီး ၂၀၂၆ နံၣ် နံၣ်ခိၣ်ထံးတဖၣ် ဒီး ပညိၣ်ထီၣ်ဒါသဝီဖိတဖၣ်လီၤလီၤဒီး မၤဘၣ်ဒိအဝဲသ့ၣ် ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်, သူးသ့ၣ်လၢကပီၤဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသး တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျုးတဖၣ်ဒီး တၢ်မၤပယွဲထီၣ်ဒါလီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်တၢ်အက့ၢ် အဂီၢ်အသီဘၣ်ဒီး တၢ်မၤပယွဲတဖၣ်အံၤအကျါ ပာ်ဃုာ်ဝဲဒၣ် တၢ်တီၢ်, တၢ်မၤအာမၤသီ, တၢ်မၤသံမၤဝီ, တၢ်ဃုဆူၣ်ဃုစိးတၢ်, တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး, တၢ်မၤဆူၣ်ကဲသးကတိၤသးတၢ်ဒီသဒါ, တၢ်မၤလီၤမၤန့ၣ်ဆူၣ်ဒီး တၢ်ထၢဆူၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ပ ညိၣ်ဒုးထီၣ်ဒါသဝီဖိတဖၣ်အပူၤ ကျိၢ်ကျဲလၢပယီၤသး သူဝဲအအါကတၢ်တဘိန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်ဒုးသဝီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တက့ၢ် တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်အံၤ ကဲထီၣ်သးဖဲ သးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဒုးတၢ်ဒုးတၢ်ယၤကဲထီၣ်သးလၢ ပယီၤသးအ ဘၢၣ်စၢၤဝံၤအလီၤခံဒီး ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်သဝီဖိတဖၣ်လၢ အဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီး သးဖိၣ်စုကဝဲၤပၤဆၢကရူာ်ကရတဖၣ် ဖဲတၢ်သ မံသမိးအတြၢအဆၢအတီၢ် ဖဲလၢသဝီဖိ တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်လံးဒီး လီၤကဝီၤလံာ်လံာ်ဒီး ကျိၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးသူဝဲကျိၢ်ကျဲတဖၣ်အံၤလၢ ကစံၣ်ညိၣ်ပုၤခဲလၢာ်လၢ တအိၣ်ဒီးတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖးလၢ ကမၤပျံၤမၤဖုးသဝီဖိတဖၣ်ဒီး ကမၤ လံာ်ထီၣ်အတၢ်ပၤဆၢလၢ ကလုာ်ဒုၣ်ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ သဝီဖိတဖၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ဘၣ်သဂၢၢ်ကတိၣ်ခိၣ်လီၤလီၤသးဒီးပယီၤသးအံၤ ကဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အီၤ, တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်အီၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်အီၤဝံၤ ဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ် သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်ကဲထီၣ်သးလၢ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျုးဝံၤအလီၤခံ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒီး တၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢ သဝီဖိတဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ, တၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤဒီး တၢ်ဟးထီၣ်က့ၤလီၤလၢ အလိၣ်နီၤနီၤ ဒ်သိး ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်, တၢ်ကူာ်ဘၣ်ကူာ်သ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်လုာ်အိၣ်နီၤခိၣ်သးသမူအဂီၢ် ကဲထီၣ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ပုၤလၢဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်အီၤတဖၣ် အါဒၣ်တက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ ပိာ်ခွါ တဖၣ်ဒီး ညီန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပညိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်အီၤဒီး ဘၣ်တၢ်ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ်အီၤဒ်အမ့ၢ် သးဖိၣ်စုက

ဝဲၤပၤဆၢကရူာ်ကရတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအဖီၣ်ခိၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသဝီဖိနီၤကစၢ်တဂၤ, အဟံၣ်ဖိဃီ ဖိဒီး ပုၤတဝၢတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤန့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒၣ်တၢ် ဖဲဟံၣ်ခိၣ်တဂၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အီၤ, မၤသံအီၤ, မၤလီၤမၤအီၤ, မ့တမ့ၢ် ဘၣ်အိၣ်မူက့ၤလၢနီၤခိၣ် မ့တမ့ၢ် နီၢ်သးသးခိၣ်မ့ၢ်အဆၢကတီၢ် ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ်လုာ်အိၣ်နီၤခိၣ်သးသမူ တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒီး တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးန့ၣ်လီၤ.

သဝီဖိတဖၣ်လၢအအိၣ် ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤတဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးဆဲးဖိၣ်န့ၣ်ယံာ် တၢ်မၤပယွဲပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ်တဖၣ်သန့က့ အိၣ်ဒီးတၢ်တူၢ်န့ၣ်ခိၣ်ကဲန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်သူဝဲ တၢ်မၤခိၣ်ဆၢအကျါအကျဲခိၣ်ဖျါ ဟးဆ့တၢ်ကတိၣ်ခိၣ်လီၤလီၤသးဒီးပယီၤသး, မၤစၢၤလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤ ခိၣ်ဖျါဟ့ၣ်ခိၣ်နီၤလိာ်သး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၢ်ဒီး တၢ်အိၣ်ယၤတဖၣ်ဒီး လဲၤဂ့ၢ်လိာ်သးတဂၤဒီး ဒ်သိးကပူၤဖျါ ဖဲတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ ပယီၤသးအံၤ တၢ်မၤပယွဲပုၤဂ့ၢ်ဝီ ခွဲးယာ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်မၤကမၣ်ထီၣ်ဒါလီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်အဖီၣ်ခိၣ် ပူၤဖျါဒီးလၢတၢ်စံၣ်ညိၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ သဝီဖိတဖၣ်လိာ်ဘၣ် တၢ်ဟးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီလၢ ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤချ့ဒီးတထံၣ်ဃီ ဘၣ်ဃးတၢ်ကဒီသဒါဒီးပၤဃာ်အဝဲသ့ၣ် ပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်ဒီး သူးသ့ၣ်လၢကပီၤလၢကဒီးန့ၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်, တၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤဒီး တၢ်တီတၢ်တြီၤလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

သဲစးတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး

ပယီၤသးအတၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ်အံၤ မၤဘၣ်ဒိဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲစးတၢ်ဘျုးတဖၣ်လၢအမ့ၢ် အအိၣ်ဒီးမူဒါလၢကဘၣ်လူၤပိာ်မၤထွဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်သဲစးတၢ်ဘျုး (IHRL) ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်သဲစးတၢ်ဘျုး (IHL) န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပယွဲလီၤဆီတဖၣ်န့ၣ် မၤဘၣ်ဒိဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ကီၢ်မုၢ်သဲစးတၢ်ဘျုး (ICL) ဒီး မၤကမၣ်ဝဲ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ ကွီၢ်မုၢ်ဒီး ကွီၢ်မုၢ်ထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသး တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်သဝီဖိတဖၣ် တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျုးအံၤ မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလၢ IHRL ဒီသ ဒါပာ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးကိးပတုာ်ဒီးဖိၣ်ဒုးဃာ်သဝီဖိတဖၣ်လၢ တၢ်ဂ့ၢ်တအိၣ်နီၤတမံၤဘၣ်အဖီၣ်ခိၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ် ပညိၣ်ထီၣ်ဒါလီၤကဝီၤသဝီဖိ (လီၤဆီဒၣ်တၢ်သဝီဖိလၢတဲပယီၤကျိၢ်တဘၣ်) တဖၣ် ခိၣ်ဖျါဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၣ် တတီ တလိၤဒီးဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်, ဂ့ၢ်လိာ်ဘၣ်လိာ်တၢ်ဒီသဒါတုၤသိးထံးလၢ တၢ်ဘျုးသဲစးအဖီၣ်လၢ, မၤဘၣ်ဒိတၢ်သဘျုးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒီး ပုၤတဂၤအတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကပူၤဖျါလၢ တၢ်ဖိၣ်တၢ်တြီၤဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျုးဒီး

တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်အဝဲ သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.¹⁶ ဖဲလၢသဝီဖိတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်ဒီး တၢ်သမံသမိးအဝဲသ့ၣ်အဆၢကတီၢ် ညီၣ်န့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး တၢ်က တၢ်ပယွဲဒီး တၢ်မၤပယွဲနီၣ်ခိၣ်ကွၢ်ဂီၤလၢအကဲထီၣ်တၢ်မၤကမၣ် “တၢ်မၤအာမၤနး မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤပယွဲဆျၢၣ်မဲၣ်ကဲးမဲၣ်, တၢ်မၤ ပယွဲတလီၤကူၣ်လီၤပုၤကညီ မ့တမ့ၢ် တၢ်ရဲလိာ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပာ်လုၤပာ်ကဲ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကမၣ်” သ့ဝဲသ့ၣ်သ့ၣ် န့ၣ်လီၤ.¹⁷ သဝီဖိတဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃာ်အဝဲသ့ၣ်လၢ တအိၣ်ဒီးတၢ်သမံသမိးလၢ အတီအတြၢ်ဘၣ်ဒီး ကျိၤကျဲၤသန့ အလိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆၢတဲာ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ကံလိာ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.¹⁸ တဘျီတခါၣ် ကီၢ်ပယီၤသးမၤသံဝဲ သဝီဖိလၢအဝဲ သ့ၣ်ဖိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ဒီး မၤဘၣ်ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢ အမ့ၢ်တၢ်အိၣ်မူခွဲးယာ်န့ၣ်လီၤ.¹⁹ KHRG မၤနီၣ်မၤဃါစ့ၢ်ကီးဝဲ တၢ်မၤလီၤ မၤနီၣ်ဆူၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ်လၢ အမၤဘၣ်ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်လၢ အိၣ်ဖျါဖဲတၢ်ဖိခိၣ်ဒီးသဝီဖိတဖၣ် တအိၣ်လၢသဲးတၢ်ဒီးသဒါ အဖိလၢ လုၤတက့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.²⁰ KHRG မၤနီၣ်မၤဃါဝဲလၢ ပယီၤသးဖိၣ်ဒုးဃာ်ပုၤ သးစၢ်ဖိတဖၣ်ဝဲအလီၢ်ခဲ တၢ်မၤဆူၣ်ကဲ သးဒီး တၢ်ဆုၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဒုးတၢ်န့ၣ်လီၤ. သးစၢ်ဖိတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဆုၢ်အိၣ်လၢ ကဒုးတၢ်တဖၣ်အံၤ ထီၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလီၤ ထဲစ့ၢ်ကီးဖိအကတီၢ်ပုၤ မ့တမ့ၢ် တထီၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလီၤနီၣ်တစဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဆူၣ်ကဲသးဒီး တၢ်ဆုၢ်လၢတၢ်ဒုးပျီၤခဲခါလၢာ် အံၤ ဘၣ်တၢ်တြီတၢ်ဃာ်အိၣ်လၢ သဲးတၢ်ဘျီအဖိလၢန့ၣ်လီၤ.²¹ လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ ကီၢ်ပယီၤသးဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်တၢ် အါအါဂီၢ်ဂီၢ် ကဲထီၣ်သးဝဲအလီၢ်ခဲ သဝီဖိတဖၣ် ကဟးထီၣ်ကွၢ်လီၤဒီး ကဖဲးတၢ်မၤတၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တၢ်လုၤအိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ် တူၢ်ဘၣ် ဝဲလၢ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤဘၣ်ဒီး သဝီဖိတဖၣ်တၢ်လုၤအိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူ, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်လၢ အယံာ်ထၢဒီး မၤဘၣ်ဒီးသဝီဖိတဖၣ်မူၤကျိၤဝဲကွၢ်ဒီး ပုၤတဝၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်န့ၣ်လီၤ.²²

စုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢတမ့ၢ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ (NIAC) ဆဲးကဲထီၣ်သးလၢ ကီၢ်ပယီၤသးဒီး သးဖိၣ်စုကဝဲကရူာ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤအဆၢကတီၢ် သးခံကပလၢာ်ကဘၣ်လုၤပိာ်ထွဲ IHL လၢ ကဘၣ်ရဲဒီးပုၤလၢတပုၤလၢ တၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်အပူၤဒီးပုၤကူၣ်ပုၤကညီအသိးဒီး တၢ်တြီတၢ်မၤသံမၤဝီ, တၢ်ကွၢ်ဖိၣ်ကမဲ, တၢ်ရဲလိာ်လၢလီၤရၢလီၤစၢ်ဒီး တၢ်ကံလိာ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အတီၢ်အတြၢ်န့ၣ်လီၤ.²³ လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ တၢ်မၤအာမၤသိးဒီး တၢ်မၤပယွဲဆျၢၣ်မဲၣ်ကဲးမဲၣ်, တၢ်ရဲလိာ်လၢတလီၤကူၣ်လီၤပုၤကညီတဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်တြီဃာ်အိၣ်လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်လုၤလံာ်ထူၤသန့သဲးတၢ်ဘျီ (CIHL) အဖိလၢဒီး ကီၢ်ပယီၤသး မိၤစိရိၤကဘၣ်လုၤမၤပိာ်ထွဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲးတၢ်ဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ.²⁴ ကီၢ်ပယီၤသးမၤနီၣ်ဆူၣ်သဝီဖိတဖၣ်လၢ ကဝဲတၢ်ယိာ်တၢ် ဒီး မၤဒုးနဲၣ်ကျဲၤအံၤ ဘၣ်တၢ်တြီဃာ်အိၣ်လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်

ဘၣ်လုၤလံာ်ထူၤသန့သဲးတၢ်ဘျီ (CIHL) အဖိလၢစ့ၢ်ကီးဒီး ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကမ့ၢ်တဖၣ်လၢသးဖိၣ်စုကဝဲသးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအပူၤ တၢ်မၤနီၣ်ဆူၣ်ဒီးသိးကပၣ် ဃုာ်ပုၤဂီၢ်အဂီၢ် တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.²⁵ ဒ်န့ၣ်အသိး တၢ်ဖိၣ်ကမဲလၢအတဘၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဘၣ်²⁶, တၢ်မၤကမ့ၢ်လၢကကဲ ကတီၢ်ဒီးသဒါအံၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်လုၤလံာ်ထူၤသန့သဲးတၢ်ဘျီ (CIHL) အဖိလၢန့ၣ် ဘၣ်တၢ်တြီ ဃာ်အိၣ်ဃာ်ဃီၣ်ဒီးဒီး တၢ်ပာ်ပနီၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤကမၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ် လုၤလံာ်ထူၤသန့သဲး တၢ်ဘျီ (CIHL) ခိၣ်သ့ၣ်လၢ အမ့ၢ်တၢ်နီၤဖးတၢ်န့ၣ်လီၤ.²⁷ လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပုၤခဲလၢာ်အံၤ ဘၣ်တၢ်တြီတၢ်ဃာ်အိၣ်လၢ IHL အဖိလၢန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသးအတၢ်မၤပယွဲလၢ ဘၣ်တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်အိၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့တမ့ၢ်တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါကမ့ၢ်လီၤလီၤ မ့တမ့ၢ် ကဲထီၣ်သးအါအါဂီၢ်ဂီၢ် တခါ ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်မၤပယွဲတဖၣ်အံၤ ကမ့ၢ်ဝဲ ပုၤမၤကမၣ်ကွီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိန့ဆၢၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဒီး လီၤဆီဒၣ်တၢ်တၢ်ဖိၣ် တၢ်တြီဃာ်တၢ်အိၣ်မူဟူးဂဲၤသဘျီ, တၢ်မၤအာမၤသိးဒီး တၢ်မၤလီၤမၤနီၣ်ဆူၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.²⁸ ပယီၤသးအတၢ်မၤပယွဲလၢ ဘၣ်တၢ် ပာ်ဖျါထီၣ်အိၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့တမ့ၢ်ထွဲလိာ်သးဒီး စုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢတမ့ၢ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ လၢအကဲထီၣ်သးလၢကီၢ်ပယီၤ ပုၤဘၣ်န့ၣ် ကမ့ၢ်ဝဲ ပုၤမၤကမၣ်ကွီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိန့ဆၢၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဒီး လီၤဆီဒၣ်တၢ် တၢ်မၤသံမၤဝီ, တၢ်ရဲလိာ်ဆျၢၣ်မဲၣ် ကဲးမဲၣ်, တၢ်မၤအာမၤသိးဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကမၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤသံလၢ တအိၣ်ဒီးတၢ်တီတၢ်တြီစံၣ်ညီၣ်ပီတုဘၣ်န့ၣ်လီၤ.²⁹

၅. တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်

ဆူအၣ်စံၣ်ယာ်ကရူာ်, ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပဒိၣ်ပပုၤဒီး ဘီမုၢ်စၢ်ဖိၣ်ကရူာ်

- **ဟီၣ်ထီၣ်သးမိၤစိရိၤ** တၢ်မၤပယွဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲးတၢ်ဘျီတဖၣ် ဖျါဖျါဖျါတက့ၢ်. ဟးရဲးဘၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတခါဂုၤတခါဂုၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤသကိးလၢ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ, ထံကီၢ်တၢ်ရဲလိာ်မုာ်လိာ်ဒီး မုာ်ကျိၤဝဲကွၢ် အပူၤတဖၣ် **လၢအကပာ်ပနီၣ် သးမိၤစိရိၤဒ် “ပဒိၣ်”** အသိးတက့ၢ်.
- ဟ့ၣ်ထံကီၢ်တၢ်ရဲလိာ်မုာ်လိာ်တၢ်ဆီၣ်သန့ဆူ ထံကီၢ်လၢအမၤသကိးတၢ်ဒီး သးမိၤစိရိၤလၢ ကပတုာ်တၢ်မၤသကိးတၢ်ခဲလၢာ်ဒီး ပတုာ်ဒီးသဒါအဝဲသ့ၣ်လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဟံးထီၣ်ဂုၤဝီအပူၤ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်တြီမၤတံာ်တၢ် UN တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢခိၣ်စံၣ်တၢ်မၤကျိၤကျဲၤတဖၣ်ဒီး တၢ်ဖိၣ်ဃံးလၢတၢ်ပာ်လီၤအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

- အဝဲသွန်တသွဘဉ်အဂီၢ် နှံတက့ၢ်.

- ၁၀ KNU -

- KNU သုံးဖိုင်စုကဝဲတဖှ် **ကဘဉ်ပတုာ်တၢ်ဖိဉ်န့ၢ်ဆူဉ်တဘျီဃီဒီး** ကဘဉ်မၤလီၤတၢ် ပှၤအိဉ်လၢ KNU တၢ်ပၤဟီဉ် ကဝီၤပူၤကိးဂၤဒဲးဒီးန့ၢ်ဘဉ် တၢ်စံဉ်ညီဉ်ပီတုၤလၢ အတီတကြၢ်လၢ အဖိးမံလိာ်သးဒီး ဟီဉ်ခိဉ်ဒီဘုဉ်ကျါ ကျဲသန့န့ၢ် တက့ၢ်.
- မၤသကိးတၢ်ဒီး **CSOs ဒီး CBOs** လၢကဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤပှၤလၢအတူၢ်ဘဉ်တၢ်ဖိဉ်န့ၢ်ဆူဉ်တဖှ်ဒီး တၢ်ဖိဉ်ဒုးဃာ်အီၤ တဖှ်ဒီး ပှၤတူၢ်ဘဉ်တၢ်ဖိလၢဘဉ်တၢ်မၤသံအီၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤလီၤမၢ်န့ၢ်ဆူဉ်အီၤဖဲ တၢ်ဖိဉ်ဒုးဃာ်န့ၢ်ဆူဉ်အီၤအဆၢတ တီၢ်တဖှ် အဟံဉ်ဖိဃီဖိန့ၢ်တက့ၢ်.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အံၤ ဖဲ လါယုၤလဲၤ ၂၀၂၅ နံၣ် ဖဲတၢ်ကြၢ်ဒီးတန့ၣ်ခါကီၢ်ဆၣ်အဘၣ်စၢၤ ကျဲမ့ၢ်လါခိၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲကီၢ်ပယီၤသးမိၤစိၤရိၤပၤကီၢ်သးဖိတဖၣ် ဟံၣ်လီၤတၢ် သမံမိးတြဲၤသတူၢ်ကလၢ်လၢကျဲမ့ၢ်ခိၣ် ဒီး သမံသမိးပုၤလၢအဟးထီၣ်က့ၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ် အလံာ်လံာ်ထံဖိကီၢ်ဖိလံာ်အုၣ်သး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ကညီဂွါဝီခွဲးယာ်ကရူဂ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမ့ၢ်ဝဲလီၤကဝီၤကရၢသဘျၢတဖုလၢ အၢၣ်လီၤမၤတၢ်လၢ ကမၤဂ့ၤထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်အတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၤကဝီၤဒုသဝီဖိတဖု လၢကမၤနီၣ်မၤသၢတၢ်မၤဘၣ်ဒိပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖုအံၤ ဒ်သိးကပံၤဖျါထီၣ်လီၤကဝီၤပူၤ ကမ့ၢ်တဖုအကလုာ်, အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခီၣ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ် ယိၣ်ဘၣ်ဘျီ ဒီးအတၢ်ထံၣ်တၢ်ပာ်သးသ့ၣ်တဖုန့ၣ်လီၤ. နယုထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖုဖဲ www.khrg.org အပူၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.